

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 20 FEBRUARI 1929

No. 686

INHOUD.

	Biz.
HET WIJZIGINGSVOORSTEL BETREFFENDE DE NIEUWE WET OP DE NAAMLooZE VENNOOTSCHAPPEN door Prof. Mr. Dr. H. R. Ribbius	172
Het Koeliecontract in buitenlandsche Koloniën II (Slot) door Mr. H. Cohen de Boer	173
De In- en Uitvoer van Nederland gedurende 1928 I door W. G. H. van der Zweep	177
De Geldmarkt in 1928 door Tj. Greidamus	179
Overzicht van de Nederlandsche Theemarkt in 1928	181
De Rijksmiddelen	181
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De buitenlandsche handel van Frankrijk in 1928 door Prof. B. Nogaro	183
AANTEKENINGEN:	
De Roemeensche Stabilisatie-leening	184
Indexcijfers van scheepsvrachten	184
BOEKAANKONDIGINGEN:	
S. Kleerekoper: De Nederlandsche Zeescheepvaart-statistiek; bespr. door C. Vermey	185
MAANDOIJSERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	187
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	187—194
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welden; Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verryn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro rekening No. 6729.

19 FEBRUARI 1929.

Het uitblijven van een discontoverhoging was oorzaak, dat geldgevers in den loop der week iets minder terughoudend werden bij het nemen van wissels, zoodat Donderdag weder voor $4\frac{5}{16}$ pCt. werd afgedaan. De opnieuw sterk oplopende koers voor callgeld in New York deed de stemming daarna weder omslaan en Zaterdag moest opnieuw $4\frac{1}{2}$ pCt. worden toegestaan. De rente voor callgeld volgde dezelfde lijn, 4 pCt.—3 pCt.— $3\frac{1}{2}$ pCt. De prolongatierente was de geheele week vast; meestal werd $4\frac{1}{4}$ pCt. genoteerd.

* * *

De Minister van Financiën stelt de inschrijving open op schatkistpapier op Donderdag 21 Februari a.s. Aangeboden worden drie- en zesmaandspromessen en $4\frac{1}{2}$ pCt. biljetten met een looptijd van een jaar tot een totaal bedrag van f 20 miljoen.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geven de beleeningen een stijging van f 12 miljoen te zien. De post binnenlandsche wissels bleef vrijwel onveranderd. Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde met f 1.4 miljoen.

De buitenlandsche uitzettingen der Bank vertoonden, als gevolg van de belangrijke afgiften van Ponden en Dollars, die gedurende de afgelopen week plaats hadden, een niet onaanzienlijken teruggang. De post papier op het buitenland daalde met nagenoeg f 32 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans nog met f 1.8 miljoen terugliepen.

De biljettencirculatie verminderde met f 9.7 miljoen. De rekening-courant-saldi blijken met een kleine f 14 miljoen te zijn verminderd. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 9.2 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 57.

* * *

De wisselmarkt onderging weinig verandering. Dollars noteerden de geheele week 2.4964 tot 2.4969. Ook Marken en Francs bleven zonder veel verandering. Ponden schommelden iets meer. Na een flauwe opening op 12.11 $\frac{1}{2}$ werd Woensdag 12.12 $\frac{1}{2}$ betaald, maar daarna trad weder een kleine daling in. Madrid was aanvankelijk beter gestemd. Donderdag werd 39.25 betaald. Oncontroleerbare geruchten over aftreding van den Minister-President veroorzaakte daarna weder een hevige daling en gisteren werd voor 38.25 afgedaan.

LONDEN, 18 FEBRUARI 1929.

De geldmarkt heeft een moeilijke week achter den rug.

Geld was schaarsch door de groote belastingbetalingen, die nu geregeld wekelijks naar de schatkist toevloeien. De markt moest dan ook op Dinsdag en Donderdag het tekort bij de Bank voor een week opnemen à 6 pCt., terwijl voor daggeld van 5 tot 6 pCt. betaald werd.

Heden is de markt ruimer en maakt zich wat meer vraag voor wissels kenbaar à $5\frac{3}{16}$ en $5\frac{7}{32}$.

Disconto was onder den invloed van duurder geld zeer vast bij kleinen omzet. De noteering voor 3-maands bankaccepten sloot Zaterdag op $5\frac{1}{4}$ — $\frac{5}{16}$. Heden is de noteering iets zwakker op $5\frac{9}{32}$.

Met belangstelling ziet men het verloop van de bullionmarkt op morgen tegemoet, nl. of de Bank al of niet £ 1.000.000,— goud uit Zuid-Afrika tot zich kan trekken. Mocht het naar de Bank vloeien, dan zal disconto wel iets verzwakken, ofschoon de koers op New York nog steeds laag blijft ($4.85\frac{3}{16}$) en de markt zich wel bewust is, dat het bankdisconto eenigen tijd effectief moet blijven om den toestand een normaler aanzien te kunnen geven.

HET WIJZIGINGSVOORSTEL BETREFFENDE DE NIEUWE WET OP DE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN.

De op 2 Juli 1928 tot stand gekomen wet op de naamlooze vennootschappen zal op 1 April a.s. in werking treden. Van vele zijden is, voornamelijk tusschen de behandeling in de Tweede en de Eerste Kamer sterke oppositie gevoerd tegen verschillende in de nieuwe wet neergelegde beginselen, maar tegen geen meer dan tegen de bepaling, welke voor alle vennootschappen publicatie van balans en andere jaarstukken voorschrijft. In de bestaande wet is die verplichting niet voorgeschreven, maar vele vennootschappen hebben reeds jaren lang onverplicht de gewoonte hare jaarcijfers te publiceeren; in het bijzonder die vennootschappen, welke door een beroep op het publiek te doen, de wenschelijkheid inzien het publiek op de hoogte van haar toestand te houden. Andere vennootschappen, en in het bijzonder die het kapitaal in eigen kring hebben verkregen en daar behouden, hebben de noodzaak niet gevoeld om hare cijfers open te leggen en zij gevoelen die noodzaak ook thans nog niet.

Tegen de voorstellen van de wet werd aangevoerd, dat men het als te voren aan de bedrijven zelve kon overlaten of zij al of niet tot publicatie wenschen over te gaan, daar de wenschelijkheid daarvan meest met het eigen belang overeenkomt en dat niet is gebleken, dat vele vennootschappen, die behoorden te publiceeren, daarmede in gebreke zijn gebleven. Anderen, die niet zoo ver wilden gaan, waren toch van meening, dat de publicatieplicht niet behoorde te worden opgelegd aan een bepaalde groep, de zg. besloten of familie-vennootschappen. Een begrip, dat gemakkelijker in zijn algemeenheid gehanteerd, dan in bijzonderheden scherp omschreven kan worden.

De onderscheiding, in ons recht niet bekend, komt in vele buitenlandsche wetgevingen voor en ook daar geldt het onderscheid voornamelijk de verplichtingen tot openbaarmaking. Zoolang in ons recht die verplichting niet bestond, was er geen onmiddellijke aanleiding om het onderscheid tusschen de beide groepen wettelijk in te voeren, maar zoodra een algemeene verplichting tot publicatie werd voorgesteld, werd op de scheiding en op vrijstelling voor de besloten vennootschappen in steeds toenemende mate aangedrongen.

De argumenten daarvoor komen in hoofdzaak hierop neer, dat deze vennootschappen, veelal omgezette firma's of eigen bedrijven in haar concurrentiestrijd met de niet omgezette zaken in een ongunstiger positie komen, daar zij wel, de anderen niet tot openlegging van cijfers verplicht zijn, zoodat de concurrenten zich wel van hun toestand, zij zich niet van dien der anderen op de hoogte kunnen stellen, waarbij komt, dat aan de cijfers van die kleinere bedrijven voor hen, die dien tak kennen, meer wetenswaardigs en voor den concurrentiestrijd belangrijks kan worden ontleend, zoodat zij ook daardoor zeer worden achtergesteld bij hen, tegen wie zij den strijd om het bestaan hebben te voeren. Met veel klem en overtuiging is van die zijde dit bezwaar naar voren gebracht en daaraan zooveel gewicht gehecht, dat van een bedreiging met den ondergang voor verschillende dier gesloten vennootschappen werd gesproken.

Daartegenover staan geen andere belangen, die een publicatie zouden eischen, daar het bedrijf met eigen geld van de insiders wordt gedreven en op de kapitaalmarkt geen beroep wordt gedaan. Tegen de opmerking van Minister Heemskerk in de Memorie van Antwoord, dat het voor de schuldeischers geen verschil maakt of zij een publieke of een besloten vennootschap tot debiteur hebben, wordt aangevoerd, dat de schuldeischers geen recht op publicatie hebben, daar zij immers deze ook niet van persoonlijke schuldenaren of firma's kunnen vorderen.

Wat hiervan zij, kort voor de behandeling in de Tweede Kamer heeft de tegenwoordige Minister van Justitie in een nota van wijziging de mogelijkheid willen openen om bepaalde groepen vennootschappen van deze verplichting te ontheffen en hij had hiervoor den vorm gekozen, dat voor nader aan te wijzen vennootschappen dit door een Algemeenen Maatregel van Bestuur kan worden bepaald.

De Tweede Kamer heeft zich hiermede niet kunnen vereenigen en heeft dit voorstel verworpen. Men kan toegeven, dat de vorm niet gelukkig was gekozen en dat een zoo belangrijke afwijking en een omschrijving van de uitgezonderde vennootschappen in de wet zelve, niet in een uitvoeringsmaatregel thuis behoort. Maar daarnaast moet erkend worden, dat de Kamer de wet liever scherper dan zachter wilde hebben en dat velen, lang niet voldaan, het gebodene slechts als het uiterste minimum aanvaardden.

Het is ten onrechte als een verwijt aangevoerd, dat het grootste verzet eerst na de behandeling in de Tweede Kamer is gekomen. Men heeft eerst gewacht op de nadere wijziging door den nieuwen Minister, die op dit punt voor de belanghebbenden bevredigend uitviel en toen is daarop binnen zeer korten tijd onverwacht de behandeling in de Kamer gevolgd.

Het verzet, in het bijzonder op dit punt, heeft in de Eerste Kamer een sterken weerklank gevonden, zoo sterk, dat de Minister heeft toegezegd dit punt nog nader te zullen onderzoeken of het hem aanleiding zou geven een novelle voor te stellen. De aanneming van de wet, noch de inwerkingtreding zou daardoor echter mogen worden opgehouden. Ongetwijfeld mede vertrouwend op deze toezegging heeft de Eerste Kamer met een uiterst kleine meerderheid het ontwerp aangenomen.

In zulk een toezegging is steeds een groote onzekerheid, omdat de minister, die de toezegging doet, niet de macht heeft een niet medewerkende Tweede Kamer daartoe te dwingen, nu de wet in haar eersten vorm is tot stand gekomen. Toch zal hetgeen na de eerste behandeling is geschied, het ernstige verzet van het publiek, het ernstige verzet in de Eerste Kamer, ten slotte de ministeriele toezegging en de spoedige inlossing daarvan niet zonder invloed kunnen blijven op het lichaam, dat eerst van een beperking van de publicatieplicht niet heeft willen weten.

Spoedig heeft de Minister zijn belofte ingelost, door schier dadelijk na de totstandkoming van de wet een commissie samen te stellen, aan welke hij het nadere onderzoek heeft opgedragen. Deze commissie, onder voorzitterschap van Mr. Dr. L. E. Visser, die ook een zoo werkzaam aandeel heeft gehad in de voorbereiding van de nieuwe wet, heeft met grooten spoed haar taak volbracht en een voorstel aan den Minister aangeboden, dat deze in hoofdzaak heeft overgenomen en thans als wetsontwerp heeft ingediend.

Ook in de commissie is een zware strijd gestreden om tot een juiste afbakening van de besloten vennootschap te komen. De uitersten, zij, die thans nog den geheelen publicatieplicht wenschten af te schaffen en zij, die van geen verzachting van den in de wet aanvaardden plicht wilden weten, bleven in de minderheid. Men was bereid tot een voorstel, waarbij aan de besloten vennootschappen vrijstelling zou worden gegeven, maar bij de aanwijzing daarvan stonden twee bijna even sterke groepen scherp tegenover elkander.

Men was het eens, dat de besloten vennootschap hierin verschilt van de andere, dat zij geen beroep doet op de kapitaalmarkt, maar de wettelijke criteria daarvoor leverden moeielijkheden op.

Aan een omschrijving van het begrip heeft men zich terecht niet gewaagd en men heeft de voorkeur eraan gegeven om bepaalde omstandigheden aan te

wijzen, welke een vennootschap stempelen tot een der groepen — in dit geval de openbare — zoodat de besloten vennootschappen, daarmede tevens zijn aangegeven.

Over verschillende punten was geen strijd. Wanneer de aandeelen op een erkende beursnotering voorkomen, blijkt hieruit reeds, dat men niet te maken heeft met een besloten bedrijf, waarbij juist het zwaartepunt ligt, dat men de aandeelen niet aan het publiek aanbiedt. Evenzoo is het uitgeven van obligaties aan toonder een andere vorm van een beroep op de kapitaalmarkt, zoodat er ook geen reden is voor zulke vennootschappen vrijstelling van publicatie te geven.

De strijd ging echter over de aandeelen aan toonder. Aan de eene zijde was men van oordeel, dat vennootschappen met toonder-aandeelen ook als besloten vennootschappen kunnen worden beschouwd als deze aandeelen niet op de beurs genoteerd zijn, anderzijds meende men, dat toonder-aandeelen steeds het besloten karakter aan het bedrijf ontnemen, omdat deze gemakkelijk overdraagbaar zijn en de houders onbekend zijn. Waar is dan het besloten karakter, dat juist aangeeft, dat het kapitaal in bepaalde, bekende handen is.

Theoretisch is deze laatste opvatting ongetwijfeld de meest juiste, maar de tegenwerping, dat vele werkelijk besloten vennootschappen om praktische redenen haar kapitaal in toonder-aandeelen hebben uitgegeven, zonder dat in die aandeelen handel van eenige beteekenis bestaat, zoodat indien aan al deze bedrijven de publicatieplicht wordt opgelegd, vele vennootschappen, die men wil vrijstellen, daarvan zouden worden uitgesloten, kan niet worden voorbijgegaan.

Hulde moet worden gebracht aan den onbekende in de commissie, die door een verzoeningsvoorstel de partijen bij elkaar heeft kunnen brengen en die met het compromis ook objectief een zeer bevredigende oplossing heeft gevonden. Ook erkenning van toonder-aandeelen, maar slechts tot een beperkt bedrag, zoodat uit den aard daarin de handel van weinig belang kan zijn. Zoo stelt de commissie vrij die vennootschappen, die niet meer dan f 100.000,— toonder-aandeelen volgens hare statuten kunnen uitgeven en de minister heeft dit bedrag nog tot de helft teruggebracht. De aanwijzing van zulk een getal is steeds willekeurig; wij zouden ons liever bij het voorstel van de commissie aansluiten.

Tenslotte wordt voor eenige bepaalde bedrijven, onafhankelijk van den aard van hun kapitaal, steeds de publicatie voorgeschreven, omdat de werking van het bedrijf vertrouwen bij het publiek vereischt. Als zoodanig zijn genoemd het bedrijf, dat zich bezig houdt met het opnemen van gelden van derden, waarmede voornamelijk banken bedoeld zijn en het verzekeringsbedrijf.

Hiermede had kunnen worden volstaan volgens de gedane ministerieele toezegging, maar bij de installatie heeft de minister de vraag nog opgeworpen of, wanneer eenerzijds de publicatieplicht wordt beperkt, deze, waar zij blijft bestaan, niet scherper moet worden omschreven. De benoeming van eenige accountants in de commissie wijst erop, dat het de bedoeling was om dit punt ook nader te onderzoeken.

De Commissie heeft dit dan ook gedaan en heeft eenige bepaalde voorschriften voorgesteld voor de inrichting van de balans, met deze strekking, dat daardoor meer waarborg bestaat, dat uit de balans ook werkelijke gegevens kunnen geput worden. Deze voorstellen zijn door den minister in zijn ontwerp overgenomen. Of de voorschriften hieraan voldoen, of zij practisch of soms te bezwarend zijn, zal door een op dit punt meer deskundige dan schrijver dezes beoordeeld moeten worden. Wel kan worden erkend, dat er in beginsel tegen zulk een voorstel geen bezwaar kan bestaan en dat de tegenwerping van de tegenstanders van den publicatieplicht niet opgaat, dat

de Commissie zich hiermede niet had mogen inlaten, omdat hierover de minister geen toezegging in de Eerste Kamer heeft gedaan. De minister zelf heeft dit punt aan het oordeel der Commissie onderworpen en benoemd door den minister, heeft zij de omschrijving van haar taak slechts van deze te ontvangen. De minister zijnerzijds is steeds gerechtigd, welke wetswijziging ook voor te stellen, terwijl het punt wel degelijk samenhangt met de toezegging, omdat de overweging zeer aannemelijk is, dat men bij algemeenheid van den publicatieplicht minder scherpe voorschriften kan geven, dan wanneer deze tot de meer noodzakelijke gevallen wordt beperkt, zoodat dan daaruit volgt, dat met zulk een beperking voor bepaalde vennootschappen ook een nadere regeling voor de anderen kan samengaan.

Het ontwerp is goed doordacht en goed geformuleerd — behoudens de balansvoorschriften, waarover dezerzijds geen oordeel kan gegeven worden — het is in staat bevrediging te schenken aan velen, die zich door de wet, zooals zij thans luidt, bezwaard gevoelen. Ik mag hier met denzelfden aandrang, als waarmede ik dit reeds op een andere plaats heb gedaan, den wensch uitspreken, dat de Tweede Kamer haar standpunt zal herzien en aan deze wijziging zal willen medewerken.

RIBBIUS.

HET KOELIECONTRACT IN BUITENLANDSCHE KOLONIËN.

II (Slot).

In ons vorig artikel behandelden wij de Britsche koloniën; vermelden we thans, als overgang naar een overzicht van de Fransche koeliewetgeving, dat in het Fransch-Engelsche condominium, de Nieuwe Hebriden, zoowel op het aanleiding geven tot gerechtvaardigde klachten over werk of gedrag, als op desertie frs. 25 of 1 maand vrijheidsberoving staat. De deserteur wordt wederom ter beschikking van zijn werkgever gesteld om zijn diensttijd te beëindigen, en het is iedereen verboden, hem te werk te stellen — een van de bepalingen tegen het „ronselen”, die trouwens ook overal elders wordt aangetroffen — of toe te laten in eenig huis of gebouw²⁵).

Wat nu betreft de Fransche koloniën, zoowel in Azië als in Afrika, daar is men zelfs aan een overweging van de afschaffing der p. s. nog niet toe. Nog geen anderhalf jaar geleden, einde October 1927, werd door den Gouverneur-Generaal Varennes voor geheel Indo-China een koelie-ordonnantie afgekondigd, die, in het voetspoor van de vóór dien reeds in Cochinchina geldende plaatselijke regeling, de arbeidszekerheid door een aantal strenge verbodsbepalingen, waarop strafsancie, waarborgt²⁶).

Daartegenover geeft deze verordening een aantal nieuwe voorschriften ten behoeve van den arbeider op het stuk van arbeidstijd, loon, voeding, huisvesting, geneeskundige verzorging, enz., die, hoewel

²⁵) Protocol v. 18 Mrt. 1922 tusschen Engeland en Frankrijk (Jrnl. Offic. d.d. 4 Juni 1922).

²⁶) Arrêté d.d. 25 Oct. 1927. (Cochin-China: Règlement v. 11 Nov. 1918, gew. 17 Jan. '19).

De dagbladen van 22 Januari 1929 bevatten een Aneta-telegram, volgens hetwelk de heer Albert Thomas, die, op een studie-reis naar Oost-Azië, toen een paar dagen te Batavia vertoefde, zich tegenover eenige journalisten zou hebben uitgelaten, dat

„de regeling van den arbeid in Indo-China geknipt was naar Indisch model, evenwel zonder de poenale sanctie, waarvan hij vanzelfsprekend een tegenstander is op grond van het Vredesverdrag en het Volkenbondspact.”

Mocht dit telegram juist blijken te zijn, dan is hierin wel een duidelijk bewijs gelegen, zoowel van de weinig wetenschappelijke vooringenomenheid van den leider van het B.I.T. tegenover het instituut der p. s. in het algemeen en dat van Ned.-Indië in het bijzonder, als van het feit, dat deze waarschijnlijk voor een groot deel voortspuit uit onbekendheid met de arbeidswetgevingen in andere koloniën, met inbegrip van die van zijn eigen Moederland.

verre ten achter staande bij die, welke reeds sedert jaren in onze Buitengewesten burgerrecht hebben verkregen, niettemin voor Indo-China een groote verbetering beteekenen en die de Gouverneur-Generaal dan ook met voldoening aankondigde in een rede, gehouden op 21 October 1927 in een zitting van den Conseil du Gouvernement de l'Indochine, welke aankondiging de heer Varennes besloot met de woorden:

„Toutes (ces dispositions nouvelles) repondent au même but: protéger la main-d'oeuvre indochinoise par devoir élémentaire de justice et aussi par souci de l'intérêt général.

La France, ne l'oublions pas, ne saurait sans déchoir se refuser à introduire ici, avec les adaptations et les compromis nécessaires, les règles générales de protection de travail que s'honore d'avoir appliquées tous les pays civilisés. Elle s'est engagée avec les autres puissances signataires du traité de Versailles à étendre progressivement à ses possessions d'outre-mer cette législation protectrice. Nous vous demandons de faire honneur à sa signature.”²⁷⁾

Eenige bepalingen van deze verordening zijn de volgende: zoowel immigratie- als hercontracten kunnen voor drie jaren worden gesloten; maximumarbeidsduur 12 uur per dag met inbegrip van een rust van 2 uur; 1 vrije dag per week of twee achtereenvolgende in de 14 dagen. Tegen het niet-werken der koelies worden verschillende maatregelen genomen. Ten eerste is het niet-„uitkomen” verboden op straffe van boete en/of tot drie dagen gevangenis; ten tweede ontvangt de wegblijver gedurende dien tijd geen loon en voeding en ten derde moet hij den verzuimden tijd nadienen, eveneens zonder loon.

Nadienen moet ook de contractant, die in totaal meer dan 29 dagen in een jaar in een hospitaal heeft gelegen (tenzij wegens een ongeval in en door den dienst), idem zonder loon. Het loon wordt tenminste eenmaal per maand uitbetaald en uiterlijk 10 dagen na den verschijndag.

Straffen: boete en/of tot 5 dagen gevangenis wegens ongerechtigde aanklacht, afwezigheid van langer dan 24 uur, dienstweigering, sabotage, vervalschte papieren, zelfverwonding teneinde ongeschikt te zijn voor het werk. Boete en/of tot drie maanden gevangenis wegens desertie, als hoedanig, beschouwd wordt afwezigheid zonder geldige reden, gedurende langer dan twee dagen. De werkgever wordt wegens overtreding der voorschriften slechts met boete bedreigd. Alleen op „ronselen” staat, frs. 2000 en/of tot 6 maanden gevangenis.

Het trekt de aandacht, dat deze strafbepalingen in de verordening zelve niet te vinden zijn. Zij bevat, aan het slot slechts een artikel, waarin voor de „pénalités” verwezen wordt naar het zoeven genoemde Reglement van 1918 voor Cochinchina. Het is zeker niet de gewone procedure, dat men de sancties op een, voor een uitgestrekt gebied geldende, hoofdregeling, in een tien jaren oude lokale ordonnantie moet naslaan, en zij wekt den indruk, dat deze socialistische Gouverneur-Generaal zijn Besluit uiterlijk nog aanlokkelijker heeft willen doen schijnen dan het innerlijk reeds was.

Een dergelijke min of meer gecamoufleerde voorlichting in officieele en officieuze stukken is, ik wees er hierboven reeds op, een van de grootste moeilijkheden voor hem, die de werkelijk bestaande voorschriften en bepalingen in buitenlandsche koloniën wil bestudeeren. De meeste regeeringsorganen beschrijven den plaatselijken toestand in hun Rapporten van de lichte zijde en vermijden angstvallig het aanroeren van alle netelige kwesties. Zoo is het helaas ook gesteld met de publicaties van het Internationaal Arbeids Bureau, van hetwelk men, ondanks zijn socialistische leiding, niettemin onbevooroordeelde uiteenzettingen zou mogen verwachten, maar in welks publicaties men, zooals de heer Paul Bourda-

rie, Membre du Conseil Supérieur des Colonies, onlangs in een zeer lezenswaardig artikel over „Abus et erreurs de l'internationalisation” in Le Monde Nouveau²⁸⁾ schreef, „herhaaldelijk zeer tendentieuze opmerkingen” ontmoet.

Van deze weinig objectieve voorlichting geeft de bespreking, die de Informations Sociales²⁹⁾ aan bovenvermelde arbeidsregeling voor Indo-China wijdde, een sprekend voorbeeld. In ruim 4 bladzijden worden de nieuwe beschermende bepalingen dezer ordonnantie in den breede weergegeven, maar het bestaan der p. s. kan men slechts door tusschen de regels te lezen afleiden uit ééne zinsnede: „L'arrêté prévoit ensuite une surveillance des travailleurs, exercée par les représentants de l'administration sur les plantations, ainsi qu'un contrôle de l'exécution des contracts d'engagemens.”

Dat dergelijke inlichtingen eer op een dwaalspoor leiden dan den rechten weg wijzen en in de publicaties van een semi-officieel lichaam niet thuis hooren, had ook de heer Benson, ambtenaar bij diezelfde Instelling, mogen bedenken, toen hij in zijn hooger aangehaald artikel onwillekeurig een bevestiging gaf van de zoo juist vermelde opmerking van Paul Bourdardie door zeer onvolledig, en daardoor tendentiekus te schrijven: „The movement to abolish indentures in the outer provinces of the Netherlands East-Indies where already in Government mines penal sanctions for labour offences are being withdrawn, owes as much to the example of Malaya as to that of Java”; terwijl hij toch behoorde te weten, dat de Regeering slechts den eersten stap op den weg, die naar een geleidelijke terzijdestelling van het ook voor de Gouvernementsbedrijven geldende stelsel leidt, voorzichtig heeft gezet door het nemen van een proef met de afschaffing van de sancties op de hercontracten voor hen, die meer dan 5 jaren onafgebroken dienst hebben verricht, en die dus door hun vrijwillig her-engagement grond geven voor de verwachting, dat zij ook hun tweeden contractstermijn zullen vervullen. Maar voor alle contractanten met minder dan vijf jaren dienst kan ook de Regeering het voorloopig nog niet zonder straffen op desertie en dergelijke meer ernstige inbreuken op het arbeidscontract stellen, terwijl bovendien het resultaat van deze proefneming nog moet worden afgewacht.

De Fransche koloniën in Afrika: Fr. Equatoriaal Afrika, Fr. West-Afrika, Fr. Guinea, Madagascar en de mandaatgebieden Fr. Cameroen en Fr. Togo, zij alle hebben koelie-ordonnanties, waarin sancties voorzien zijn tegen overtredingen ter zake van het arbeidscontract.

In de meeste dezer koloniën kent de wet Raden van Arbitrage, bestaande uit het Hoofd van het District als Voorzitter en een Fransch kolonist en een inlander als bijzittende scheidsliden. Zij trachten partijen te verzoenen; slagen hun bemiddelingspogingen, dan is de getroffen regeling bindend, falen zij, dan hebben hun uitspraken rechtskracht. Behalve de civiele veroordeelingen tot schadeloosstelling kunnen zij bijv. in Madagascar ook boete en tot 5 dagen hechtenis opleggen in geval van desertie. Op verbreking van het contract door den werkgever staat slechts boete (tot 300 frs.). Van hunne beslissingen staat beroep open bij den gewonen rechter (behalve voor bedragen onder frs. 500). De geheele procedure voor de Raden van Arbitrage is kosteloos.

De regeling voor Madagascar bevat onder haar strafbepalingen³⁰⁾ bovendien een bedreiging met frs. 100 boete en/of 15 dagen gevangenis tegen „den inlander die, nog door een arbeidscontract gebonden zijnde, zich in dienst van een anderen werkgever heeft verbonden of getracht heeft zich te verbinden”. In Fr. Equatoriaal Afrika heeft

²⁷⁾ Annuaire de Documentation Coloniale Comparée, 1927, Colonies françaises, blz. 90, uitg. v.h. Institut Colonial International te Brussel.

²⁸⁾ No. van Aug.-Sept. '28.

²⁹⁾ van 23 April 1928.

³⁰⁾ Besluit van 22 Sept. 1925, artt. 53, 54, 55 en 85.

„het niet-gevolg geven door den inlander aan de verplichtingen in geld of in natura, die voortvloeien uit een beslissing van den Raad van Arbitrage, lijfsdwang ten gevolge, waarvan de duur telkens bij iedere uitspraak wordt vastgesteld, met een maximum van 1 maand”³¹⁾. Overeenkomstige sancties als in de beide laatstgenoemde bepalingen omschreven (bij recidive verhoogd tot frs. 500 en/of 1 jaar gevangenis), gelden in Fr. West-Afrika³²⁾ en in Fr. Guinea³³⁾.

De mandaatgebieden Fr. Cameroen³⁴⁾ en Fr. Togoland³⁵⁾ hebben een koolic-wetgeving, waarvan de voorschriften zich evenzeer vrijwel aansluiten bij die der vorengenoemde Fransche koloniën. Bovendien zijn hier strafbaar gesteld de contractant, die de geldelijke voorschotten verduistert of verbruikt, zonder het werk uit te voeren, waarvoor hij is aangenomen, en de inlander, die, gebonden door een arbeidscontract, er systematisch de bepalingen niet van naleeft, met het doel den werkgever te noodzaken het contract op te zeggen (zelfde straffen als in Fr. W.-Afr.).

Met de hiervermelde bepalingen kan worden volstaan om aan te toonen, dat ook Frankrijk het bij zijn koloniaal bestier nog niet buiten de p. s. stellen kan. Er blijkt tevens uit, dat de straffen op zichzelf over het algemeen wellicht lagere maxima hebben dan elders, maar men dient daarbij niet te vergeten, dat dit alles nieuwe arbeidsregelingen zijn, die als een belangrijke vooruitgang op den vroegeren toestand worden beschouwd en die weliswaar in papieren besluiten voor groote gebieden zijn vastgesteld, maar daarom lang niet overal reeds in praktijk zijn gebracht.

Zoo kan men in de Renseignements Coloniaux van Januari 1928 nog over de reeds in 1925 voor F. W.-A. afgekondigde verordening lezen:

„La nouvelle réglementation du travail indigène, issue du décret du 22 octobre 1925 et de l'arrêté du 29 mars 1926, a visé à réaliser cette harmonie nécessaire des rapports entre l'employeur et l'employé. Elle a commencé à entrer en vigueur dans les colonies où l'évolution économique et sociale s'y prête, en Côte d'Ivoire notamment, et il est permis d'espérer qu'elle ne tardera pas à s'étendre, avec les adaptations nécessaires, dans les autres colonies.”

* * *

De groote Belgische kolonie, de Congo, heeft van ouds, ondanks haar bevolking van 10.000.000 zielen, wellicht meer dan eenige andere Afrikaansche kolonie, met gebrek aan werkkrachten of, juister gezegd, aan werkwilligen, te kampen gehad. In 1919 schreef de Directeur-Generaal van den Landbouw daaromtrent³⁶⁾:

„La main-d'oeuvre est rare, coûteuse et instable. Elle est souvent introuvable. Cette pénurie est l'obstacle le plus redoutable pour l'agriculture et l'industrie. On ne se figure pas en Belgique jusqu'à quel point le défaut de main-d'oeuvre est poussé au Congo... (volgen eenige voorbeelden). Rien ne sert de les cacher, il faut en chercher le remède: aucun progrès sérieux n'est possible avant que le problème de la main-d'oeuvre n'ait été résolu.”

Evenzoo treft men nog in het „Rapport sur l'administration du Congo Belge pendant l'année 1926” de mededeeling aan:

„Le situation de la main-d'oeuvre ne s'est aucunement améliorée au cours de l'année sous revue; il n'y avait pas de raison, d'ailleurs, pour qu'il en fût autrement...”

Comme nous l'exposons l'an dernier, ce qui manque le plus à la colonie, ce n'est pas le nombre nécessaire d'hommes aptes au travail; c'est un nombre suffisant d'hommes que l'on peut amener sans contrainte à travailler.”

Het valt dan ook niet te ontkennen, dat men het

in de Congo zonder die „contrainte” nimmer heeft kunnen stellen. De missionaris Vanderyst geeft daaromtrent belangwekkende bijzonderheden in een uitvoerige bijdrage in het maandblad „Congo” van 1924³⁷⁾, waarin hij onderscheidt tusschen drie vormen van dwang tot het doen aangaan van een contract van langeren duur buiten de woonplaats: 1e. „la „douce” contrainte et la contrainte mitigée”, 2e. „les contraintes déguisées” („Il y en a plusieurs... de ces contraintes camouflées”), 3e. „la contrainte légale”. De mij toegestane plaatsruimte in dit tijdschrift laat niet toe, om in dit artikel, dat reeds tamelijk buiten zijn bestek is uitgereoid, verder in te gaan op deze vormen van overheidsdwang tot arbeiden, die natuurlijk veel verder gaan dan het hier meer in het bijzonder behandelde onderwerp der p. s. op geheel vrijwillig aangegane contracten; op één der punten kom ik intusschen aan het slot nog even terug. Hun, wien dit onderwerp interesseert, zij de lezing der beschouwingen van pater Vanderyst warm aanbevelen³⁸⁾; het zal hun daarbij opvallen, dat de schrijver, die de bestaande toestanden scherp hekelt, op het instituut der p. s., dat natuurlijk ook in de Congo, alsmede in het aangrenzende Belgisch mandaatgebied Ruanda-Urundi, wordt aangetroffen, geen enkele kritiek oefent, en dit uiteraard ook niet onder eenigen vorm der door hem besproken „contraintes” rangschikt.

Bij het Koninklijk Besluit van 16 Maart 1922 heeft de Kolonie haar regeling gekregen betreffende het „Werkcontract tusschen inlanders en beschaafde meesters”, zooals de Vlaamsche titel luidt.

Niet slechts de arbeidsovereenkomsten op langeren termijn worden hier voor beide partijen van waarborgen omgeven, ook die contracten, waarin omtrent duur en opzeggingsstermijn niets naders wordt bepaald en waar deze dus geacht worden te zijn vastgesteld overeenkomstig het plaatselijk gebruik, met een maximum van resp. 3 maanden en 1 maand, dus z.g. „free labour contracts”, vallen onder de voorzieningen van dit Besluit.

Voor beide soorten van contractanten geldt dus o.a. de strafbepaling van art. 47, dat met frs. 50 boete en/of 2 maanden servitude pénale bedreigt den arbeider, die te kwader trouw in de uitvoering van zijn contract de verplichtingen overtreedt, welke hem door het Besluit, de overeenkomst of het gebruik worden opgelegd. (Het genoemde maximum wordt tot 3 maanden verhoogd indien de arbeider een voorschot had ontvangen met het oog op het werk, dat hij weigert uit te voeren).

Voorts is een sanctie van frs. 50 boete en/of 15 dagen serv. pén. voorgeschreven voor den contractant, die een zware inbreuk of herhaalde inbreuken maakt op de arbeidstucht in het algemeen of die van de onderneming in het bijzonder. „In geval van servitude pénale kan de rechter de door den werkgever opgelegde boetes voor de overtredingen, waarvoor veroordeeld wordt, verminderen of zelfs opheffen.” Hieruit blijkt niet alleen, dat de werkgever ook zelf de bevoegdheid heeft voor overtredingen boeten op te leggen, maar bovendien dat de arbeider naast de boete voor hetzelfde feit nog veroordeeld kan worden.

Wegens elk der hierboven genoemde feiten kan de contractant gedwongen worden onmiddellijk voor den ambtenaar van het O. M. of voor den rechter te verschijnen; de rechter kan t.a.v. den contractant, die verplicht blijft zijn werkgever te dienen, zelfs in geval van vrijspraak, bevelen, dat deze naar zijn werkgever teruggeleid worde...

* * *

Ik moge hiermede deze vanzelf eenigszins eentonige

³⁷⁾ getiteld: „Démographie et exploitation intensive des palmeries en Afrique Occidentale”.

³⁸⁾ alsmede van een artikel in La Nouvelle Revue Française (van Nov. 1926 tot Apr. 1927) getiteld „Un voyage au Congo”.

³¹⁾ Besluit van 4 Mei 1922, art. 26.

³²⁾ Besluit van 22 Oct. 1925, artt. 24 en 29.

³³⁾ Besluit van 30 Aug. 1926.

³⁴⁾ Besluit van 4 Aug. 1922, art. 31.

³⁵⁾ Besluit van 29 Dec. 1922.

³⁶⁾ Leplae, Le Congo belge a-t-il un grand avenir agricole? blz. 24 e.v.

opvoering van strafrechtelijke bepalingen in vreemde koloniën besluiten. Alvorens hetzelfde met dit artikel te doen zou ik er nog op willen wijzen, dat de zaak, waarom het per saldo gaat bij de voorvechters eener zelfde vrijheid voor den inlander, om naar believen zijn werkcontract te verbreken, als voor arbeiders hier in het Westen bestaat — zij het dan ten koste van een civielrechtelijke sanctie in den vorm eener schadeloosstelling — niet afdoende behandeld wordt door daarbij uitsluitend naar de poenale sanctie te kijken.

Men behoeft daartoe nog niet eens in aanmerking te nemen de zooveel verder gaande inbreuken op de vrijheid van den inlander in den vorm van de thans in verschillende gebieden nog voorkomende slavernij, van de nagenoeg overal bestaande „travail forcé”³⁹⁾, „portage”, „heerendiensten” of hoe deze, al dan niet betaalde, door het gouvernement opgelegde werkzaamheden mogen heeten⁴⁰⁾, of van de z.g. „obligation au travail” ten behoeve van gouvernements-, particuliere of des inlanders eigen cultures⁴¹⁾, die veelal wordt aangetroffen. Immers, deze vormen kenmerken zich alle door een essentieel onderscheid van het arbeidscontract onder p. s.: de rechtstreeksche dwang op den inlander om een bepaalden arbeid te verrichten, in tegenstelling met zijn door talrijke voorzorgsmaatregelen gewaarborgde vrijheid, om zich daarvoor al dan niet beschikbaar te stellen door het aangaan van een koeliecontract. Daarom werd hier ook buiten beschouwing gelaten de werving, die door den rechtstreekschen of indirecten dwang, waaronder zij in vele gebieden wordt uitgeoefend (vgl. de thans veel voorkomende strafbepalingen tegen het aangaan van een fictief contract), dikwijls toestanden schept, welke die van travail obligatoire zeer nabij komen.

Maar afgezien hiervan staan nog verschillende middelen ten dienste om de p. s., daar, waar deze is afgeschaft, door andere, evenzeer de bewegingsvrijheid van den koelie beperkende maatregelen, te vervangen; en dáárop leg ik hier nog terloops den nadruk.

Als zoodanig worden o.a. dikwijls aangetroffen:

1e. het recht om het loon met eenig respijt uit te betalen; daar waar, zooals bijv. in Indo-China, de

³⁹⁾ zie het zoo juist bij het B.I.T. verschenen Rapport over de „Travail Forcé”, ter voorbereiding van het derde punt op de agenda van de in Mei 1929 te houden Twaalfde Internationale Arbeidsconferentie.

⁴⁰⁾ In het in de vorige noot genoemde Rapport vindt men niet vermeld, dat ook in Rusland tegenwoordig nog travail forcé wordt aangetroffen, getuige de „Arrêté no. 102/512 du commissaire du peuple au travail de l'Union des républiques socialistes soviétiques, en date du 8 avril 1925 relatif à l'activité des inspecteurs du travail des voies de communication dans le domaine des différends”, waarvan art. 80 aldus aanvangt:

„Lorsque (pour faire face à des événements dus à des causes naturelles, pour suppléer au manque de main-d'œuvre dans l'exécution de travaux présentant un intérêt particulier pour l'Etat) le service obligatoire de travail est décrété...” (volgen eenige categorieën, die daarvan uitgezonderd zijn).

⁴¹⁾ Deze vorm van gedwongen arbeid wordt bijv. voor de Portugesche koloniën in de inleiding tot het Bekrachtigingsbesluit (no. 951 v. 14 Oct. 1914) van het „Règlement général du travail indigène” aldus omschreven:

„L'indigène qui ne travaille pas de son propre gré est appelé à comparaître devant les autorités qui essayent de le persuader de travailler en lui offrant un travail qu'il peut exécuter; si l'indigène refuse d'accepter ce travail, il peut être ordonné qu'il soit envoyé à un employeur qui a besoin de serviteurs, ceci est le travail obligatoire. Aucun autre genre de contrainte ne peut être exercé sur le serviteur à part celle de le mener à la place où il doit travailler. Si, nonobstant l'avertissement qui lui a été donné et le fait qu'il a été présenté à un employeur et qu'il a appris de ce dernier les conditions auxquelles il lui est offert un travail, l'indigène continue à refuser ce travail et demeure dans l'oisiveté, il se rend coupable de vagabondage et peut être par conséquent... traduit devant les tribunaux et condamné.... ceci est le travail correctionnel.

werkgever daarmede 10 dagen mag wachten, verliest hij, die wegloopt, ook altijd ten minste 10 dagen loon;

2e. de verplichting van den koelie om zijn eigen thuisreis te betalen (zooals in Malakka) waardoor zijn animo om naar huis terug te keeren, wel eenigszins getemperd wordt;

3e. het systeem van voorschotten en boeten, waardoor de koelie aan zijn werkgever verbonden wordt, praktisch door bijv. zijn boeltje in beslag te nemen, totdat hij zijn voorschot heeft inverdiend, alsmede door de somtijds op het wegllopen, zoolang de schuld niet is aangezuiverd, gestelde straf wegens „verduistering”: een middel, waarmede, zonder dat de onaangename term poenale sanctie behoeft te worden gebruikt, toch hetzelfde wordt bereikt;

4e. de meergenoemde rechtstreeksche of zijdeling-sche dwangmaatregelen (contraintes).

Onder die laatste is er een, waarbij ik een oogeblik stilsta, omdat daaraan in de literatuur over dit onderwerp zoo weinig aandacht wordt besteed. Het is het middel om den inlander tot contractarbeid middels emigratie te noodzaken door het opleggen van zoodanige belastingen, dat hij winstgevender arbeid dan hij thuis vindt, elders moet aanvatten om aan zijn fiscale verplichtingen te kunnen voldoen. Als zoodanig wordt vooral de „capitation” — het in Ned.-Indië (op Banka en Billiton na) sedert enkele jaren afgeschafte hoofdgeld — aangegrepen, omdat dit, daar het geen rekening houdt met de draagkracht, op zichzelf niet hoog behoeft te lijken om toch voor groote groepen te drukkend te zijn. Volgens het b.a. artikel van pater Vanderyst redeneeren zij, die dit indirecte middel voorstaan, aldus: „L'Etat doit augmenter l'impôt; il faut contraindre moralement l'indigène à travailler, pour se procurer l'argent nécessaire à payer des impôts élevés; plus il devra payer à l'Etat, plus il devra récolter de produits; plus il sera obligé de s'engager comme travailleur dans les factoreries, les plantations, les usines.”

Omtrent dezen misstand sprak de Gouverneur van Tanganyika zich in een schrijven van 24 Februari 1926 aan den Secretary of State for the Colonies als volgt uit:

„To my mind it is of vital importance in a country like this that no attempt should be made to force the native to work for others by imposing taxation which he cannot earn the means to pay unless he leaves his district to work on the non-native plantations, and I have steadfastly refused to increase the tax in the districts in which the natives cannot augment their earnings by working for themselves or on such Government works, if any, as may offer. Coercion of labour by pressure of direct taxation is little, if anything, removed from coercion of labour by force; the latter is the more honest course”⁴²⁾.

Op het in Augustus 1928 te Brussel gehouden Congres van de Internationale ouvrière et socialiste werd dan ook onder de resoluties de volgende opgenomen:

„Ne peuvent, en particulier, être tolérés, des impôts si élevés que l'indigène ne puisse les payer sans être obligé de quitter son foyer pour aller prendre du travail chez un capitaliste.”

* * *

Het vorenstaande moge voldoende zijn ter adstruatie van hetgeen ik bedoelde te betoogen en van wat in de volgende conclusies zou kunnen worden gformuleerd:

a. Wel verre van op het gebied der arbeidswetgeving in het algemeen en van dat der koelieregelingen in het bijzonder bij andere koloniale mogendheden achter te staan, gaat Nederland in de anciënniteit der genomen maatregelen en in den inhoud der gegeven voorschriften in menig opzicht aan de spits⁴³⁾.

⁴²⁾ Report upon Labour in the Tanganyika Territory, 1926 (Colonial no. 19) blz. 10.

⁴³⁾ Voor de in deze conclusie getrokken vergelijking worden de toestanden in Ned.-Indië, die in dit artikel niet telkens naast de buitenlandsche konden worden vermeld, bekend verondersteld.

b. De „Wet van den arbeid” omvat zoowel het recht als den plicht om te arbeiden;

de inlander, nog voor het overgrootste meerendeel, kent dezen plicht niet;

het is een van de belangrijkste onderdeelen van den Westerschen beschavingsarbeid, hem die kennis bij te brengen;

de strafrechtelijke sanctie op het willekeurig verbreken van een vrijwillig aangegaan arbeidscontract wordt daarbij vooralsnog algemeen als een onmisbaar element beschouwd.

c. Bij een beoordeeling dezer materie dient te worden in het oog gehouden, dat de vrijheid van den arbeider buiten Ned.-Indië nog op verschillende andere wijzen in veelal sterkere mate wordt beperkt dan door de poenale sanctie het geval is, zoodat een internationale behandeling van dit vraagstuk, waarbij slechts aan dezen eenen kant ervan aandacht zou worden geschonken, aan het euvel van eenzijdigheid zou lijden.

Mr. H. COHEN DE BOER.

DE IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND GEDURENDE 1928.

I.

De goederenbeweging over de grens.

Het gezamenlijke goederenverkeer over onze grenzen was in het tijdperk onder verslag kleiner dan in het vorige jaar, waarbij de afvoer zelfs beneden het peil van 1926 bleef, toen de langdurige staking in de Engelsche mijnen vooral den uitvoer van steenkool tot een ongewonen omvang deed zwellen. Doordat de achteruitgang voornamelijk door het verminderen van den doorvoer van eenige massale goederen werd veroorzaakt, doet zij zich zeer plaatselijk gevoelen en staat tegenover een inkrimping van de gezamenlijke Nederlandsche af- en aanvoeren, een verlevendiging van het havenverkeer van Amsterdam, waar de staande handel en het stukgoederenverkeer overweegt.

Verkeerswijze	Millioen ton		
	1927	1928	+/- in 1928
Amsterdam			
Gelost bij invoer	4,5	4,8	+ 0,4
„ „ doorvoer	1,3	1,5	+ 0,2
Geladen „ uitvoer	1,4	1,7	+ 0,3
„ „ doorvoer	1,3	1,4	+ 0,2
Rotterdam			
Gelost bij invoer	9,2	9,1	- 0,07
„ „ doorvoer	30,5	25,5	- 5,—
Geladen „ uitvoer	4,6	4,7	+ 0,07
„ „ doorvoer	30,5	25,6	- 4,9

Rotterdam werd daarentegen sterk getroffen; eerst door een staking in de Rijnvaart, die deze haven uiteraard meer dan Amsterdam heeft geschaad en vooral het vervoer van erts remde, later door de arbeidsmoeilijkheden in de Zweedsche ijzermijnen en de uitsluiting in het Roergebied, die het ertsvervoer opnieuw troffen. Het dalen van den uitvoer van Duitsche steenkool over Rotterdam zette zich daarbij voort.

Het verminderen van den aan- en afvoer over onze grenzen heeft derhalve, voor het beoordeelen van het mededingend vermogen van Nederland te midden van de handel drijvende volkeren, weinig te betekenen. En dat in den achteruitgang van de gezamenlijke goederenbeweging geen aanwijzing voor het verzwakken van Nederland's plaats in het internationale ruilverkeer mag worden gezien, wordt — behalve door de hiervoor genoemde oorzaken — wel zeer klemmend door de bevredigende ontplooiing van onzen in- en uitvoer gedurende de laatste jaren bewezen, waarbij, zooals hierna zal worden beschreven, vooral de uitvoer in het jongste jaar een treffend voorbeeld van de kracht en het aanpassingsvermogen onzer volkshuishouding vermag te bieden.

Goederenbeweging over de grens, uitgedrukt in millioen ton.

Jaar	In- of uitvoer (rechtstreeks en op entrepôt)	Doorvoer		Tezamen
		met overlading	zonder overlading	
In binnenwaartsche richting				
1925	25,9	23,5	10,4	59,8
1926	28,9	31,7	11,8	72,4
1927	29,3	35,6	13,1	78,—
1928	30,5 ¹⁾	30,8	12,2	73,5 ¹⁾
In buitenwaartsche richting				
1925	12,9	23,5	10,4	46,8
1926	16,4	31,7	11,8	59,9
1927	15,—	35,6	13,1	63,7
1928	16,5 ¹⁾	30,8	12,2	59,5 ¹⁾

¹⁾ Voorloopige opgaaft.

De in- en uitvoer in het algemeen.

De invoer nam in het afgelopen jaar, ten opzichte van 1927, met 1.202 millioen kg. en 135 millioen gulden, de uitvoer met 1.387 millioen kg. en 86 millioen gulden toe en zij besomden derhalve thans:

	Invoer	Uitvoer
Millioen kilogram	29.821	15.725
Millioen gulden	2.684	1.986

In deze omzetten is het entrepôtverkeer en het edele metaal niet begrepen,

De waarde van het invoeroverschot steeg van 649 tot 698 millioen gulden, hetgeen tevens een betekelijke toeneming beteekent, daar in 1927 74,6 pCt. van den invoer door uitvoer werd gedekt en in het jaar onder verslag 73,99 pCt. Deze toeneming van het overwicht van de waarde van den invoer op de handelsbalans vindt haar oorzaak ten deele in prijsveranderingen en anderdeels in het toenemen van de welvaart en de bedrijvigheid in Nederland.

De invloed van de prijsveranderingen op de handelsbalans zou nauwkeurig kunnen worden berekend, indien het mogelijk ware, om de waarde van de handelssomzetten gedurende het laatst verstrekte jaar, tot die waarde op den grondslag van de prijzen in het vorige jaar te herleiden. Doch de rond 2.400 posten, waaruit het overzicht van onzen in- en uitvoer bestaat, zijn samenvattingen van ongeveer vier millioen aangiften ingevolge de statistiekwet, die op haar beurt wel opgaven betreffende één goederensoort, maar van zeer verschillend samengestelde zendingen kunnen zijn. Het aantal te herleiden posten en de onbekendheid met de werkelijke prijzen van al de hun samenstellende onderdeelen, maakt dus de eenig juiste wijze van herleiding der waarde onmogelijk, zoodat men gewoonlijk zijn toevlucht tot een berekening met behulp van de verhoudingsgetallen voor de groothandelsprijzen neemt; voor Nederland tot de door het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende verhoudingsgetallen voor de groothandelsprijzen van 48 goederensoorten.

In deze verhoudingsgetallen is evenwel getracht om een maatstaf tot het beoordeelen van het verloop der prijzen te scheppen, waarin de invloed van iedere goederensoort ongeveer met zijn betekenis in het algemeene ruilverkeer van Nederland overeenkomt, hetgeen er toe leidt, dat de kern van de prijsveranderingen in dat deel van het ruilverkeer, dat op het buitenland betrekking heeft, niet nauwkeurig wordt benaderd — men denke ook aan de zeer verschillende gaardheid van den invoer en van den uitvoer — terwijl voorts de onveranderlijke samenstelling van het verhoudingsgetal, tegenover de zich voortdurend wijzigende samenstelling van de handelsbeweging, een zeer storenden invloed uitoefent.

Hoe grove fouten dit, onder voor het toepassen van den hier besproken kunstgreep ongunstige omstandigheden, ten gevolge kan hebben, blijkt uit den achteruitgang van de waarde van de handelsbeweging in de eerste zes maanden van 1928, ten opzichte van deze waarde in 1927, die, ondanks het toenemen van het gewicht, aldus kan worden berekend. Ook al heeft

thans het tweede halfjaar, door zijn aan het eerste halfjaar tegengestelden loop der groothandels-prijzen, deze grove onnauwkeurigheid doen verdwijnen, toch blijft de storende invloed als zoodanig bestaan.

Verhoudingsgetal van de groothandelsprijzen voor

48 goederen, 1913 = 100.

1e halfjaar 1927.... 145   1e halfjaar 1928.... 152
2e   „   1927.... 150   2e   „   1928.... 146,5

Zou men den gemiddelden prijs bij den in- en uitvoer in 1927 voor iederen post van de handelsstatistiek berekenen en met die gemiddelden de waarde van den in- en uitvoer in het thans afgelopen jaar tot die van het vorige herleiden, dan wordt een veel nauwkeuriger aanpassing aan de werkelijke prijzen verkregen, dan bij gebruik van het verhoudingsgetal der groothandelsprijzen, al blijft ook dan de veranderende samenstelling dier kleinste onderdeelen een storenden invloed uitoefenen. Deze grootere nauwkeurigheid gaat wel is waar ten deele verloren, wanneer, met het oog op het zeer hooge aantal berekeningen, niet de gemiddelde waarde van iederen post, maar die van iedere goederengroep in elk van de maanden tot grondslag van de herleiding wordt gekozen; doch de betere aanpassing aan den aard van den in- en uitvoer en het scherpere benaderen van de werkelijke prijzen, dan ooit met het algemeene verhoudingsgetal kan worden verkregen, blijft bestaan, al valt deze grootere waarschijnlijkheid moeilijk in een getal uit te drukken.

Bij toepassing van de verschillende, hier besproken, herleidingen op de waarde van den in- en uitvoer in 1928 blijkt, dat de stand van de prijzen in het jaar onder verslag, ten opzichte van die in het vorige jaar, op zich zelf reeds het toenemen van het overwicht van den invoer op den uitvoer verklaart. Immers, hoe nauwkeuriger de schatting wordt gemaakt, des te meer maakt dit doorslaan van de balans naar de zijde van den invoer, voor een neiging aan de uitvoerzijde plaats.

Het zou onjuist zijn, om aan deze uitkomst de verdere gevolgtrekking te verbinden, dat onze handelsbalans dus „eigenlijk” niet meer passief, dan in 1927, is geworden, daar het bedrag van den uitvoer ten slotte tot zijn noemwaarde, en niet tot zijn veronderstelde waarde als kwijting van buitenlandsche vorderingen dient. Maar wel moet worden bedacht, dat de invloed van de prijsveranderingen op de handelsbalans immer werkzaam is en mede aan deze oorzaak volle aandacht hoort te worden geschonken, aler men een stijging van het invoeroverschot als eerste aankondiging van onzen naderenden ondergang begroet.

„Mede” aan deze oorzaak. Want de eenigszins groter geworden overheersching van den invoer over den uitvoer is tevens de bevestiging van de ervaring, dat het verbeteren van den bedrijfstoestand in een land als het onze, de strekking heeft om het invoeroverschot van dat land te doen stijgen, doordat de levendiger geworden binnenlandsche vraag zijn nijverheid minder sterk dan anders tot uitvoer dwingten zelfs gereede voortbrengselen uit het buitenland aantrekt, terwijl de behoefte aan grondstoffen stijgt. Dat onze doorlopende groote vorderingen op het buitenland — onder meer in den vorm van aflossing en rentebetaling en van vrachten, commissies op expeditie en bankzaken en winsten in den wisselhandel — een kwijting in goederen medebrengen en aldus den invoer verhoogen, is daarbij tevens van beteekenis.

Zoo nam de invoer van grondstoffen, hoewel de invoer van brandstoffen achteruit ging, met 1.090 miljoen kg. en 36 miljoen gulden toe en steeg de invoer van fabrikaten, geen voedingsmiddelen zijnde, met 85 miljoen gulden, waarvan aan machines en werktuigen 32 miljoen, auto's en motorrijwielen 9 miljoen en meststoffen 14 miljoen gulden meer. Hiertegenover blijkt uit het stijgen van den uitvoer van fabrikaten met 108 tot 802 miljoen gulden, dat

het verbeteren van den bedrijfstoestand geenszins tot de binnenlandsche markt beperkt bleef.

De handel in eenige belangrijke goederensoorten.

Naast de zeer verheugende uitkomsten van onzen tuinbouw, die zijn buitenlandschen afzet van 122 tot 149 miljoen gulden zag toenemen, is de uitvoer van gereede voortbrengselen één van de belangrijkste kenmerken van onzen handel in het afgelopen jaar; en in welke mate de gunstige uitkomsten van onzen goederenhandel uit die van onze nijverheid voortvloeien, blijkt uit het feit, dat neven een stijging van den uitvoer van fabrikaten, geen voedingsmiddelen zijnde, met 108 miljoen gulden, een vermeerdering van den geheelen uitvoer met slechts 86 miljoen gulden staat. Dit is voornamelijk het gevolg van den achteruitgang van de waarde van den uitvoer, of wederuitvoer, van aardappelen en aardappelmeel — slechte oogst in 1927 — vleesch, suiker, gepelde rijst en rubber.

In den met 23 miljoen gulden verminderden uitvoer van suiker ligt tevens de oorzaak van het dalen van den gezamenlijken uitvoer der in fabrieken bereide voedingsmiddelen met 14 miljoen gulden, terwijl de achteruitgang van aardappelmeel, rubber en vlas onder meer voor het verminderen van den gezamenlijken buitenlandschen afzet der onbewerkte plantaardige stoffen met 27 miljoen aansprakelijk is.

Het beeld van onze handelsbeweging, opgesteld naar de hier gevolgde verdeling der goederen, is aldus:

Goederengroepen	Invoer × f 1000		Uitvoer × f 1000	
	1928	1928 meer of minder dan 1927	1928	1928 meer of minder dan 1927
1. Dieren	4.657	+ 1.147	18.110	— 3.812
2. Voedingstm.				
a. onbew. ..	488.451	+ 1.748	382.220	+ 9.269
b. fabr.	169.659	+ 8.814	404.324	— 13.622
3. Grondstoffen				
a. diert.	123.726	+ 9.093	58.831	+ 1.769
b. plant. ..	505.216	+ 15.402	136.654	— 27.172
c. minerale..	334.825	+ 11.581	128.745	+ 6.990
4. Fabrikaten ..	1.048.765	+ 84.711	802.165	+ 108.334
5. And. goederen.	8.595	+ 2.482	55.135	+ 4.718
Tezamen	2.833.892	+134.979	1.986.185	+ 86.474

Een nadere beschouwing van eenige der in- en uitgevoerde goederen met die van de voortbrengselen van den landbouw beginnende, zij in de eerste plaats een stijging van den uitvoer van versche groente met niet minder dan 20 miljoen gulden genoemd, waar tegenover het langdurige ongunstige weder in den zomer en den herfst van 1927 een slechten aardappelooft veroorzaakte, met als gevolg een daling van den uitvoer van deze vrucht en van aardappelmeel, met tezamen 9 miljoen gulden.

De gezamenlijke uitvoer van vee — in het bijzonder die van koeien — nam van 13,6 tot 10,2 miljoen gulden af, doch die van varkens steeg van 6,6 tot 7,6 miljoen gulden; Italië en Frankrijk waren voor deze laatste soort de grootste afnemers. Het beeld van den vleeschuitvoer, die als geheel, door den achteruitgang van onzen afzet van versch varkensvleesch naar Frankrijk en Duitschland, met 14 miljoen gulden daalde, is niet dermate onbevredigend, als op het eerste gezicht wel lijkt, al werd de buitengewoon groote omzet van het vorige jaar niet bereikt. Blijkens de regelmatig in de Nieuwe Rotterdamsche Courant openbaar gemaakte overzichten, wordt de uitvoerhandel in vleesch bloeiend geacht en is in 1928 ruim twee miljoen stuk klein vee in verschen toestand uitgevoerd, waar nagenoeg een half miljoen levende varkens bij komt en bovendien een reusachtige hoeveelheid gezouten spek, in hoofdzaak voor het Roergebied en Italië bestemd.

De uitvoer van zuivel besomde 225 miljoen gulden, dat is 12 miljoen gulden meer dan in het vorige jaar. Boter steeg met 2,2, kaas met 3,5 en verduurzaamde melk met 4,3 miljoen gulden.

Een zware slag werd aan onze handelsbeweging door de op 25 April van het afgelopen jaar in werking getreden bescherming van de Engelsche suikernijverheid toegebracht. Deze toch had ten gevolge, dat onze uitvoer van witte suiker naar dit land, dat verleden jaar $\frac{3}{5}$ van den geheelen uitvoer tot zich nam, van 174 tot 85 miljoen Kg. en van 36,3 tot 15,4 miljoen gulden slonk.

Het graan, welks gewicht en waarde thans bij die van het vorige jaar ten achter bleven, is één van de belangrijkste invoergoederen en besomde in de laatste twee jaar onderscheidenlijk 283 en 276 miljoen gulden. De daling betreft tarwe, rogge, boekweit, ongepelde rijst en voorts, voor zoover het gewicht aangaat, ook maïs en haver. Gerst, en maïs voor wat de waarde aangaat, besomden hogere cijfers. Bij de bewerkte granen is er een stijging van den invoer van tarwemeel en een vermindering van den in- en uitvoer van gepelde rijst.

Het toenemen van de bedrijvigheid in een groot deel van onze nijverheid deed de behoefte aan plaat-, staaf-, band- en balkijzer — belangrijke grondstoffen onder andere voor onzen scheeps- en machinebouw — stijgen, zoodat de invoer daarvan 12,8 miljoen gulden meer dan in het vorige jaar besomde. De zelfde oorzaak ligt ook aan het toenemen van den invoer van machines en werktuigen met 32 miljoen gulden ten grondslag, waarvan bij voorbeeld een belangrijk deel voor rekening van de electricische machines en toestellen en de arbeidswerktuigen komt.

Het stemt tot groote voldoening, dat de Nederlandsche electrotechnische en metaalnijverheid haar plaats op de wereldmarkt te gelijker tijd zoo krachtig heeft gehandhaafd. De uitvoer van machines en werktuigen steeg namelijk van 48,3 tot 73,5 miljoen gulden, in welke stijging een aanwinst voor dynamo's en electromotoren van 1,8 miljoen, radiotoestellen en onderdeelen van 13,6 miljoen, verbrandingsmotoren van 2 miljoen en arbeidswerktuigen van 3,1 miljoen gulden sterk spreken.

De invoer van automobielen en motorrijwieleu steeg van 36,3 tot 44,9 miljoen gulden; die van volledige personenauto's alleen van 9,464 tot 12,567 stuk en van 24,7 tot 29,7 miljoen gulden. Het dalen van den gemiddelden invoerprijs en de namen van de belangrijkste landen van herkomst van de wagens — België en de Vereenigde Staten — doen den invloed van het aan de markt brengen van de nieuwe goedkope wagens duidelijk uitkomen.

Een toeneming van de textielnijverheid en den textielhandel blijkt bij den invoer uit het stijgen van de handelsbeweging van ruwe katoen, katoenen garens en katoen aan het stuk, terwijl bij den uitvoer het gebleekte katoen 44,1 tot 51,1 miljoen gulden toe nam. Ook de in- en uitvoer van wol en kleding besomden hogere cijfers, terwijl de uitvoer van kunstzijden garens met 3,3 tot 29,2 miljoen gulden steeg.

Zw.

(Wordt vervolgd).

DE GELDMARKT IN 1928.

Het meest opvallende kenmerk van de geldmarkt in 1928 is wel geweest de bijzondere beteekenis en invloed van het effectencrediet. Weinig interessant was de markt van het goederencrediet, des te belangwekkender echter die van het effectencrediet.

Er is tusschen die twee markten voor kort crediet een veel essentieler verschil dan dat, wat gelegen is in den aard van het onderpand, dat bij de eene uit fondsen, bij de andere in den een of anderen vorm uit goederen bestaat.

Het meest essentiële verschil ligt in de wijze van liquidatie. Goederenwissels bijv. worden automatisch geliquideerd, doordat de goederen in laatste instantie bij den consument terecht komen, die ze uit zijn inkomen betaalt. Zelfs daar, waar volgens de tegenwoordig meer gebruikelijke methode de consument op

afbetaling koopt, geldt hetzelfde, omdat wel is waar de betaling in termijnen geschiedt, doch ook het verbruik, althans volgens de bedoelingen van den geldgever, zich over niet kortere termijnen uitstrekt.

Bij effectencrediet is er als regel eigenlijk in het geheel geen natuurlijke liquidatie. Het kan in het algemeen slechts geliquideerd worden, doordat de geldgevers zelf de fondsen koopen, waar crediet op gegeven was. Wordt om de een of andere reden liquidatie van effectencrediet geforceerd, dan is dit slechts mogelijk, doordat het koerspeil daalt tot op een punt, waarop voor den geldgever aankoop der fondsen aantrekkelijk wordt.

Met het oog op die moeilijke liquidatie is het effectencrediet ook steeds een groote hindernis bij een goede geldcreatie, indien de circulatiebank evenmin inflatie wenscht als hardhandige maatregelen tegen de effectenbeurzen.

Wanneer op de effectenmarkt de verwachtingen hoog gespannen zijn en velen een hooger koerspeil verwachten, stijgt terstond de prijs van het crediet. Wie stellig meent te mogen verwachten, dat het bezit van bepaalde fondsen hem in een jaar tijd een winst van 20 pCt. zal opleveren, zal zeer waarschijnlijk bereid zijn 10 pCt. als beleeningsrente te betalen. Zoo stijgt in boomperiodes op de effectenbeurs steeds de rente, waarvoor de fondsen beleend worden¹⁾.

Onze geldmarkt heeft in 1928 onder invloed gestaan van achtereenvolgens twee van zulke haussebewegingen op effectenbeurzen, nl. eerst van de Berlijnsche, daarna van de New Yorksche.

De invloed van Berlijn was reeds veel vroeger merkbaar. Bovendien betrof de hooge rente in Duitschland niet alleen de effectenbeurs doch het geheele Deutsche bedrijfsleven, dat een periode van opbouw doormaakte, die het aantrekken van nieuw kapitaal tegen aantrekkelijke rente meebracht. Groote uitzettingen hadden dan ook in 1927 van Nederland uit in Duitschland plaats, veelal voortvloeiende uit winsten in cultures behaald, die op de hoogste geldmarkt belegging zochten. Totdat in October 1927 het rendement in Duitschland nog verder omhoog ging en tevens hier aan den overvloed van liquide middelen een einde scheen gekomen. De Nederlandsche Bank moest toen in een paar weken tijd groote bedragen aan saldi in het buitenland afgeven en stuitte door disconto-verhooging de voortzetting van deze afvloeiing.

Zoo was ook bij het begin van 1928 nog steeds Duitschland de groote geldnemer. In den loop van het vorige jaar hebben echter verschillende omstandigheden samengewerkt om daar de rente voor kort geld omlaag te drukken. Vooreerst waren langzamerhand de verwachtingen omtrent de conjunctuur minder hoog gespannen, zoodat de effectenbeurzen in Duitschland veel van hun aantrekkelijkheid verloren en men minder geneigd was hooge rente te betalen voor het nemen en aanhouden van posities in Deutsche fondsen. En ook de vraag voor kort crediet voor het productie-apparaat werd minder dringend. Tegelijk bleef de rente voor lang geld hoog o.a. door het grootere risico, dat hier gelopen werd in verband met het feit, dat de kwestie der herstelbetalingen nog steeds geen definitieve regeling gevonden had. Als gevolg van dit grootte verschil in risico voor lange en korte beleggingen in Duitschland was een grooter verschil tusschen de rente voor lang en kort geld gewettigd. Blijkbaar wilde men de consequentie hiervan echter niet aanvaarden. Althans de Reichsbank verlaagde vooralsnog niet haar rentetarieven, zoodat de middelen, die Duitschland uit het buitenland toevloeiden allereerst op de markt voor kort crediet drukten. De positie van de Reichsbank werd hierdoor, zoowel door vermindering van haar uitzettingen als door versterking van haar goudvoorraad krachtiger. Het eigenaardig

¹⁾ Zie hierover het artikel van den heer A. A. Van Sandick in het nummer van 5 Dec. 1928.

verschijnsel van den goudstroom naar Duitsland vindt waarschijnlijk hierin zijn verklaring. Als gevolg van dien goudtoevoer is nu het verschil tusschen de rente voor lang en kort geld automatisch vergroot tot de natuurlijke marge, die o.a. met het verschil in risico overeenkomt. Indien men mag hopen, dat spoedig een bevredigende regeling inzake de herstelbetalingen tot stand komt, mag men wederom afvloeiing van goud tegemoetzien.

Bij het verminderen van de geldvraag voor Deutsche rekening deed zich een steeds sterkere vraag voor van de New Yorksche effectenbeurs. Terwijl onze gulden bij den aanvang van 1928 op de internationale markten een betrekkelijk hoogen stand bereikt had, tengevolge van de disconto-verhooging van de Nederlandsche bank in het najaar van 1927, deed de geldvraag van Wallstreet opnieuw den dollarkoers ten onzent stijgen. New York blijft de groote puzzle voor den conjunctuursvorschier. Vergeefs vermoet de ijverige student der conjunctuur-curve zich om de lijntjes van deze welvaarts-periode te doen passen op die van een vorigen cyclus.

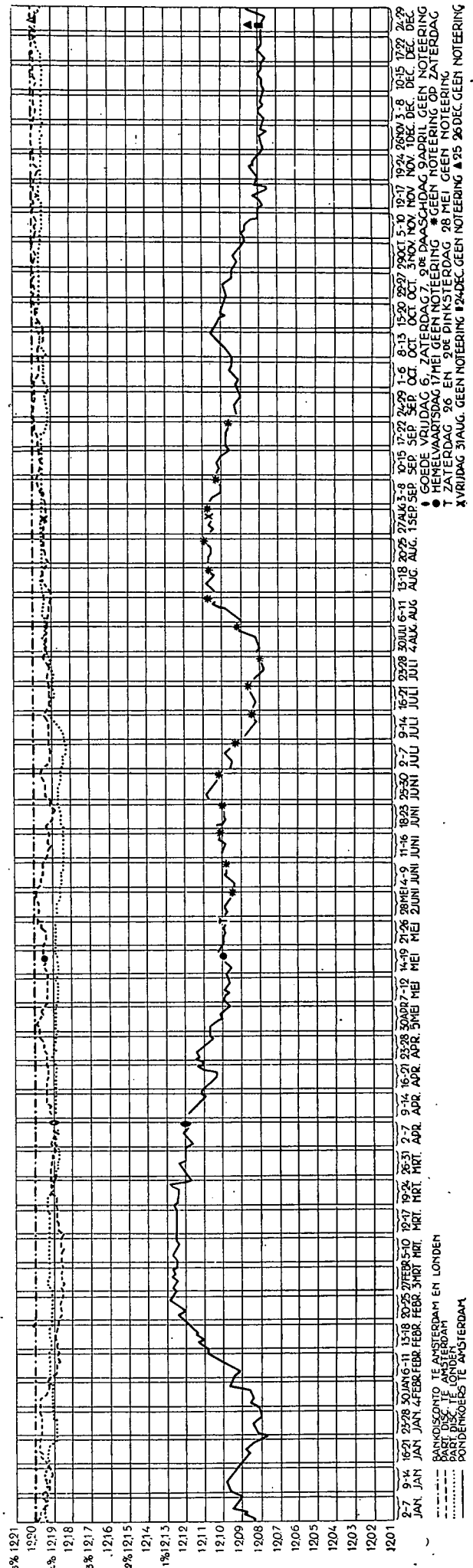
Er zijn wel is waar verschillende reacties geweest in het afgelopen jaar. Een gevoelig punt, waar men steeds het oog op gevestigd hield, was de gestadige toeneming van de makelaarsvoorschotten. Op zichzelf is de vergroting van het bedrag van het uitstaand crediet wellicht niet zoo belangrijk als veelal aangenomen wordt. Of A effecten koopt met eigen middelen, of dat B het doet met de middelen van A is voor het totale bedrag der credietgeving wel, voor het koersniveau niet dan onder bepaalde verdere voorwaarden van betekenis. Zelfs de hoogte van de call-rente geeft geen beslissende aanwijzingen. Als de rente hoog is, omdat de vraag naar crediet intensief is in verband met gunstige verwachtingen, is de hooge rente geen noodsignaal, mits de verwachtingen goed gefundeerd zijn. Als de rente echter hoog is, omdat het crediet schaarsch is, of omdat men vanwege het risico terughoudend is, is er alle reden voor de grootst mogelijke voorzichtigheid.

Het is moeilijk in ieder speciaal geval uit te maken met welk van de twee mogelijkheden men te doen heeft. En de curven-trekker doet dan wellicht gevaarlijk werk.

Intusschen heeft de New Yorksche effectenbeurs onze geldmarkt sterk beïnvloed. Opnieuw is in den loop van het vorige jaar de dollar het goudpunt dicht genaderd, zelfs het goudpunt, zooals het een jaar geleden was, gepasseerd. Momenteel ligt het goudpunt echter nog iets boven 2.49%. Vooreerst vervalt de New Yorksche bankier in grooter renteverlies en bovendien is nog de vracht voor goud verhoogd. Door goudverscheppingen heeft men zich dus niet van meerdere dollar-saldi kunnen verzekeren. Wel heeft onze circulatiebank de vraag eenigermate bevredigd door afgifte van een deel van haar eigen tegoed, voorts heeft men saldi uit andere landen naar New York overgebracht en tenslotte heeft men het verder benodigde uit goederen-exporten moeten vinden. Men mag aannemen; dat in 1928 per saldo geen effecten door Nederland aan de Vereenigde Staten zijn verkocht, integendeel is hier opnieuw belangstelling ontstaan voor eenige soorten van Amerikaanse fondsen.

Minder belangrijk dan gewoonlijk was voor ons de Londense geldmarkt. De gouden standaard leidt thans in Engeland een moeilijk bestaan. De goudvraag van de Vereenigde Staten, Duitsland, Frankrijk en andere landen richt zich voornamelijk op Londen, waar het geld betrekkelijk goedkoop is en waar men zich alle moeite geeft om de geldrente ook laag te houden. Dat het internationale geldcentrum ook met allerlei hulpmiddelen groote moeite heeft goedkoop te blijven als men overal duur is, spreekt vanzelf. ¹⁾ Het kan niet uitblijven, dat het

¹⁾ Inmiddels is het bank-disconto met 1 pCt. verhoogd.

goud, dat gemist kan worden, onder die omstandigheden aan de Bank of England moet onttrokken worden. Ook de regeling, die in November getroffen is, waarbij de uitgifte der currency-notes in het beheer der Bank of England werd overgebracht, heeft aan de goudonttrekking geen einde kunnen maken. Momenteel is dan ook de goudvoorraad van de Bank of England nog eenige millioenen ponden minder dan op het moment van het herstel van den gouden standaard in April 1925.

Hierbij wordt een grafische voorstelling weergegeven van het particulier discontó te Londen en te Amsterdam en den koers van het pond sterling ten onzent. Dezelfde tendenzen, die in vorige jaren uit die grafische voorstellingen gedistilleerd konden worden, blijken ook hier. Wanneer het discontó in Londen hooger is dan hier, zien we in het algemeen een stijging van den koers van het pond sterling, wanneer het discontó hier stijgt boven het Londensche, werd het pond sterling hier aangeboden. Er zijn echter over 1928 meermalen duidelijke afwijkingen te constateeren. De oorzaak hiervan is enerzijds het bij voortdurende geringe verschil tusschen de geldrente hier en in Londen en anderzijds het groote verschil tusschen de geldrente hier en op andere geldmarkten. Het duidelijkste valt dit op in de tweede helft van het vorige jaar toen New-York geldnemer werd op groote schaal. Dit ligt ook in zooverre voor de hand, omdat juist de New Yorksche effectenbeurs zich bij uitstek leende voor *liquide* geldbelegging, veel meer liquide dan de beleggingen, die in Duitschland mogelijk waren. Want de vraag van Duitse zijde was steeds voornamelijk voor „Fix-gelder” voor termijnen van één à drie maanden. In Wallstreet was in de tweede helft van het jaar juist speciaal „callgeld” gevraagd. Met het Londensche en Amsterdamsche discontó vrijwel op één hoogte en belangrijke verschillen tusschen de rente hier en in New-York, is het dan ook niet te verwonderen, dat het verband tusschen pondenkoers en ponden- en guldens-rente eenigszins is zoekgeraakt.

Nog als gevolg van de verhooging der rentetarieven heeft onze circulatiebank gedurende 1928 middelen uit het buitenland tot zich getrokken en heeft het binnenland minder crediet gevraagd. Tusschen 2 Jan. en 31 December 1928 steeg de goudvoorraad met 35 millioen tot 434 millioen. Het crediet aan het buitenland verstrekt bleef waarschijnlijk vrijwel onveranderd. Wel is waar steeg het papier op het buitenland met 40 millioen tot 220 millioen, doch de diverse rekeningen onder de activa daalden met 40 millioen, welke daling vermoedelijk op rekening der saldi in het buitenland komt. Het crediet aan het binnenland verstrekt verminderde belangrijk: de discontó-portefeuille met 46 millioen tot 92 millioen, de beleeningen met 11 millioen tot 126 millioen. Een zuivere vergelijking is meestal niet gemakkelijk, omdat omtrent den ultimo van het jaar de wijzigingen van dag op dag zeer belangrijk kunnen zijn. Ditmaal valt echter toevallig de ééne bankstaat juist op den ultimo en de andere slechts een dag na den ultimo. Het dekingspercentage steeg van 45 pCt. op 2 Januari 1928 tot 50 pCt. op 31 December 1928. Beziet men echter de positie van den gulden in het internationaal verband dan blijkt deze veel sterker te zijn dan door de gouddekking wordt aangegeven. Tegen de geheele circulatie van 910 millioen, die in handen is van het Nederlandsche publiek, staat slechts een schuld van datzelfde publiek aan de circulatiebank van 218 millioen. Meer dan drievierde van den geldvoorraad is onbezwaard Nederlandsch eigendom.

T. J. GREIDANUS.

OVERZICHT VAN DE NEDERLANDSCHE THEEMARKT IN 1928.

Rectificatie. In het artikel onder bovenstaanden titel, opgenomen in E.-S. B. van 6 Febr. j.l. is een

kleine fout geslopen. De statistiek van het surplus der Engelsche voorraden gedurende 1928 t.o.v. 1927 vermeldt voor December 5 (vermoedelijk). Dit moet zijn — 5 (vermoedelijk).

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Januari 1929, in vergelijking gebracht met de raming van dat jaar en de opbrengst over hetzelfde tijdvak van 1928.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 45.385.500 op tegen f 43.076.400 in Januari 1928 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 2.309.100. Aangeteekend zij in dit verband, dat op de middelenstaten niet meer voorkomen de belasting op rijwielen, welke te beginnen 1929 (zie de artt. 31 en 39 der wet van 30 December 1926, Staatsblad No. 464) geheel aan het Wegenfonds wordt goedgeschreven, de opbrengst der akten voor de jacht en vissche-rij, enz., welke jaarlijks ongeveer f 250.000 voor de schatkist opleveren en derhalve gevoegelijk kunnen worden verwaarloosd, en het recht op de mijnen, waarvan de opbrengst thans geheel aan de gemeenten ten goede komt.

De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 6.123.400.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorig jaar vertoonden de grondbelasting, de personeele belasting, de vermogensbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de rechten op den invoer, het statistiekrecht, de geslacht-, de gedistilleerd-, de bieren- en de tabakaccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de rechten en boeten van zegel en van registratie een vermeerdering. Daarentegen brachten minder op de inkomstenbelasting, de zout-, de wijn- en de suikeraccijns, de rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking, de domeinen en de loodsgelden. Uit een en ander blijkt, dat de loop der middelen in de afgelopen maand over het algemeen gunstig kan worden genoemd. Het overgrote deel leverde een surplus voor de schatkist op, de registratierechten zelfs een van meer dan f 2.600.000. Dat het totaal-cijfer nog niet gunstiger was, mag in hoofdzaak worden toegeschreven aan het feit, dat de inkomstenbelasting een vrij scherpe daling (van f 1.451.800) vertoonde.

De grondbelasting gaf een vrij aanzienlijke stijging in opbrengst te zien (van f 234.300), waardoor het voor de maand Januari hooge bedrag van f 3.152.800 binnenkwam. Ook de raming werd belangrijk overtroffen (met f 1.370.800), doch dit is een geheel normaal verschijnsel, aangezien de maand Januari voor de grondbelasting steeds gunstig pleegt te zijn. Aangeteekend zij nog hierbij, dat het voor 1929 geraamde opbrengstcijfer f 385.000 hooger werd gesteld dan voor 1928.

Ook de personeele belasting bracht in de afgelopen maand méér op dan in Januari 1928. De vooruitgang bedroeg f 176.500, waardoor in totaal f 3.214.100 ten voordeele der middelen kon worden geboekt, een voor dit middel belangrijk bedrag. Wat de raming betreft, deze werd overschreden met f 1.339.100. Weliswaar geldt ook voor deze belasting, wat hierboven ten aanzien van de grondbelasting werd opgemerkt, dat zij nl. in Januari ruim pleegt te vloeien, doch ook dan trekt het accres nog de aandacht, in aanmerking genomen de omstandigheid, dat het recht in het afgelopen jaar sterk werd verlaagd.

In tegenstelling met de beide hiervoor besproken middelen gaf de inkomstenbelasting een vrij scherpe daling in opbrengst. Het decrees bedroeg f 1.451.800 en is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de verlaging van het tarief bij de wet van 15 Maart 1928 (Staatsblad No. 62). Ook mag hierbij niet over het hoofd worden gezien, dat de opbrengst der maand Januari 1928 abnormaal hoog was. De raming werd in de af-

geloopen maand met f 1.107.900 overtroffen; evenwel, ook deze belasting geeft in Januari doorgaans ruime inkomsten. Bij vergelijking van de ontvangsten uit de inkomstenbelasting over de maanden Januari 1928 en 1929 blijkt, dat de bedragen als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden onderverdeeld:

	Januari 1928	Januari 1929
1925/26....	f 83.500	—
1926/27....	" 712.300	f 70.600
1927/28....	" 8.430.600	" 425.500
1928/29....	—	" 7.278.500
Totaal.	f 9.226.400	f 7.774.600

Uit deze cijfers blijkt nog, dat niet alleen het loopende belastingjaar, doch ook de oude dienstjaren in de afgelopen maand minder hebben opgebracht dan in de gelijknamige maand van 1928. Waarschijnlijk is hierin de snellere invordering te onderkennen, welke in het begin van 1928 nog een factor van betekenis vormde. Eindelijk moge nog worden opgemerkt, dat voor 1929 wordt gerekend op een ontvangst van f 80.000.000, zijnde f 5.000.000 minder dan de raming voor 1928.

De vermogensbelasting liep eenigszins in opbrengst op (met f 64.800), terwijl 1/12 der raming met een ongeveer even groot bedrag (f 68.100) werd overschreden. Wellicht kan, voor wat het eerste cijfer betreft, als verklaring dienen, dat in het begin van 1928 een kleine vertraging in de aanslagsregeling de opbrengst ongunstig beïnvloedde. Veel betekenis kan daarom aan de thans te constateeren stijging in opbrengst niet worden gehecht.

Evenals de vorige maand vertoonde de dividend- en tantiëmebelasting een hooger opbrengstcijfer. Het voordeelig verschil beliep f 105.500, doch moet aan toevallige omstandigheden worden toegeschreven. Daarentegen werd 1/12 der raming niet bereikt (nadeelig verschil f 340.400). Bij een middel als de dividend- en tantiëmebelasting, dat op de meest onregelmatige wijze pleegt binnen te komen, biedt een enkele maandopbrengst echter geen basis van vergelijking. Ten aanzien van de raming moge nog worden opgemerkt, dat de betreffende middelenpost, op grond van de daling, welke in de inkomsten van het vorige jaar werd geconstateerd en omdat nog een verdere teruggang in opbrengst wordt verwacht, voor 1929 f 1.000.000 lager is gesteld dan voor het daaraan voorafgaande jaar. Neemt men nu in aanmerking, dat in 1928 in totaal niet meer dan f 18.175.300 werd ontvangen, dan is het dus nog twijfelachtig, of het voor 1929 geraamde opbrengstcijfer van f 20.000.000 wel zal worden gehaald.

De invoerrechten maakten ook ditmaal weer een goed figuur. Het accres boven Januari 1928 beliep f 88.700, terwijl de raming met f 209.800 werd overschreden. Hetzelfde kan gezegd worden van het statistiekrecht; de opbrengst van dit middel steeg f 15.600 boven die van dezelfde maand van 1928 en f 3.600 boven 1/12 van het in totaal voor het loopende jaar geraamde bedrag.

De accijnzen vertoonden een onderling geheel verschillend beeld. De zoutaccijnz liep eenigszins in opbrengst terug (met f 11.100) vergeleken met het vorige jaar, doch bracht f 3.300 meer dan 1/12 der raming binnen. Bij dit laatste dient evenwel te worden bedacht, dat voor 1929 op een lagere inkomst van f 200.000 is gerekend. De geslachtaccijnz accresseerde met f 60.500, vermoedelijk een gevolg van het meerder verbruik van rundvleesch wegens de hoge prijzen, welke voor het varkensvleesch moeten worden betaald, en leverde f 26.700 méér op dan 1/12 der raming. Deze laatste is voor het geheele jaar 1929 f 1.000.000 hooger geraamd dan voor 1928. De wijnaccijnz gaf een kleinen teruggang te zien (van f 1.700), waarvoor een bepaalde oorzaak niet aanwijsbaar is. Daar de opbrengst van dit middel in de beide eerste maanden van elk kwartaal van weinig betee-

kenis is, is het verklaarbaar, dat de achterstand bij 1/12 der raming f 184.400 bedroeg. De gedistilleerdaccijnz gaf een surplus van f 222.900, doch deze vooruitgang is slechts schijnbaar, daar de maand Januari in 1929 vijf verschijndagen van den crediettermijn telde tegen vier in 1928; neemt men dit in aanmerking, dan blijkt per slot van rekening in de afgelopen maand per week beduidend minder te zijn veraccijnzd dan in dezelfde maand van het vorige jaar. Waarschijnlijk worden reeds minder voorraden ingeslagen met het oog op de a.s. zeer belangrijke verlaging van het tarief, krachtens de wet van 7 Februari 1929 (Staatsblad No. 37). Het hier gaf ditmaal f 180.700 meer te boeken, wellicht ten gevolge van aanvulling der beschikbare voorraden. Voor 1929 is op een meerdere opbrengst van f 500.000 gerekend. Bijzonder trekt de suikeraccijnz de aandacht, welke f 874.700 in opbrengst terugliep. Neemt men evenwel in aanmerking, dat de maand Januari jl. vier verschijndagen van den crediettermijn bevatte tegen vijf in 1928, dan blijkt, dat per week ongeveer evenveel is veraccijnzd, een resultaat, dat nochtans verbazing wekt, daar de opbrengst van Januari 1928 abnormaal hoog was. Vermoedelijk is de hooge ontvangst toe te schrijven aan de omstandigheid, dat men meent, dat de suikerprijs over het laagste punt heen is, en men daarom weer voorraden gaat maken. Ten slotte moge nog worden gewezen op den tabakaccijnz, welke f 503.700 meer voor de schatkist opleverde, terwijl 1/12 der raming met niet minder dan f 577.400 werd overtroffen. Dank zij het accres, dat in het vorige jaar kon worden vastgesteld, is voor 1929 voor den suikeraccijnz op een hogere ontvangst van f 3.300.000 en voor den tabakaccijnz op een accres van f 900.000 gerekend.

De belasting op gouden en zilveren werken vertoonde een kleine daling in opbrengst (van f 300), wat na de belangrijke stijging in den loop van de beide vorige jaren van weinig belang is te achten. Bovendien staat hier tegenover, dat 1/12 der raming met f 4.500 werd overschreden.

De zegelrechten gaven een meerdere inkomst van f 528.300, die voor het overgrote deel aan een ruimer vloeien der beursbelasting is toe te schrijven, welke f 438.700 in opbrengst vooruitging. Kan hieruit tot een meerdere bedrijvigheid ter beurze worden geconcludeerd, ook de registratierechten, welke tot dezelfde groep van middelen behooren, blijken ruim te hebben gevloeid. Het surplus boven Januari 1928 bedroeg bij deze belasting f 2.612.200 en is hoogst waarschijnlijk aan groote uitgiffen van nieuw kapitaal te danken. Ook de raming werd bij beide middelen niet onbelangrijk overschreden; bij de zegelrechten met f 950.600, bij de registratierechten met f 2.046.900. Hierbij moge nog worden aangeteekend, dat het voor 1929 geraamde opbrengstcijfer bij de zegelrechten f 2.000.000 lager is gesteld dan voor 1928 en voor de registratierechten f 5.000.000 hooger is geraamd.

De successierechten leverden f 111.200 minder op dan in Januari 1928 en f 83.500 minder dan 1/12 der raming. Bij dit laatste moge erop worden gewezen, dat voor 1929 wordt gerekend op een totale ontvangst van f 38.000.000, zijnde f 2.000.000 minder dan het voor 1928 geraamde opbrengstcijfer. Waar de successierechten op onregelmatige wijze binnenkomen, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de achterstand in de volgende maanden zal worden ingehaald.

De domeinen gaven ditmaal f 17.500 minder te boeken, wat aan toevallige omstandigheden moet worden toegeschreven. Ook de loodsgelden konden de inkomst van Januari 1928 niet halen en bleven daarbij f 16.900 ten achter. Daarentegen werd de raming met f 15.700 overtroffen, waarbij intusschen dient te worden bedacht, dat de ontvangsten uit dit middel voor 1929 f 400.000 lager zijn geraamd dan voor 1928.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 7.717.400 tegen f 7.548.000 in Januari 1928. Van eerstgenoemd be-

drag was ruim f 4.110.000 aan de Verdedigingsbelastingen te danken.

Voor het „Wegenfonds” kwam in de afgelopen maand f 414.600 binnen, waarvan f 409.900 wegebelaasting (1/12 van het geheele voor 1929 geraamde bedrag belooft f 610.400). In Januari 1928 werd f 294.800 wegebelaasting ontvangen. Voorts kwam aan het Wegenfonds ten goede de geheele opbrengst der rijwiabelasting, zijnde voor Januari jl. f 4.700. Het vorige jaar werd 90 pCt. van de opbrengst aan het Wegenfonds goedgeschreven, hetwelk in Januari 1928 f 3.874.300 bedroeg. Het groote verschil tusschen beide ontvangsten is hieraan toe te schrijven, dat te beginnen met 1929 de nieuwe rijwielpaatjes niet meer in de maand Januari worden verkocht.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE BUITENLANDSCHE HANDEL VAN FRANKRIJK IN 1928.

Prof. B. Nogaro te Parijs schrijft ons:

De uitkomsten van den buitenlandschen handel van Frankrijk over 1928 werden onlangs bekend gemaakt. De volgende tabel geeft een vergelijking van de waarden van de in 1928 en 1927 in- en uitgevoerde artikelen (in duizend francs):

	Invoer		Verschil m. 1928
	1928	1927	
Levensmiddelen	12.549.775	13.992.693	— 1.342.918
Grond- en hulpstoffen voor de industrie..	32.989.027	33.370.167	— 381.140
Fabricaten	7.909.463	5.787.018	+ 2.122.445
Totaal	53.448.265	53.049.878	+ 398.387
	Uitvoer		
Levensmiddelen	6.240.247	5.398.679	+ 841.668
Grond- en hulpstoffen voor de industrie..	13.077.023	16.852.533	— 3.775.510
Fabricaten	32.029.529	32.673.647	— 644.118
Totaal	51.346.799	54.924.759	— 3.577.960

Het spreekt vanzelf, dat de cijfers over twee verschillende jaren slechts onder eenig voorbehoud met elkander vergeleken kunnen worden, en wel in de eerste plaats — op dit punt komen wij nog terug — in verband met het prijsniveau, dat in het eene jaar niet hetzelfde is als in het andere en voorts, omdat zelfs bij stabiele wisselkoersen een gelijke goederen-omzet nog niet met een gelijk geldbedrag behoeft gepaard te gaan. Bovendien behoort rekening te worden gehouden met eventuele wijzigingen in de douanetarieven; zoo vallen echte parels en edelstenen sedert 1. Januari 1928 niet meer onder de grondstoffen, waardoor een vergelijking tusschen de jaren 1928 en 1927 onzuiver wordt.

Onder dit voorbehoud kan men de globale uitkomsten over beide jaren gaan vergelijken. Daarbij valt aanstonds voor 1927 een uitvoeroverschot van bijna twee milliard te constateeren tegenover een invoersaldo van hetzelfde bedrag voor 1928, hetgeen een verschil oplevert van vier milliard.

Allereerst dient onder de aandacht te worden gebracht, dat, zelfs wanneer de douanestatistieken volstrekt geloofwaardig waren, een dusdanige verandering geenerlei reden zou geven tot ongerustheid omtrent den economischen of monetaireren toestand van Frankrijk. Uit de handelsstatistiek blijkt, dat de Fransche handelsbalans vóór 1914 gewoonlijk een invoersaldo aanwees; in 1913 bedroeg de invoer 8.420 millioenen en de uitvoer slechts 6.880 millioenen, het invoersaldo dus 1.540 millioenen, welk bedrag overeenkomt met ruim 7½ milliard tegenwoordige francs.

Het is voorts algemeen bekend, dat de uitvoerstatistiek minder nauwkeurig is dan de invoerstatistiek, hetgeen moet worden toegeschreven aan de vele inkoop van buitenlanders in Frankrijk, speciaal bij de groote modehuizen en andere Parijsche zaken, die aan de contrôle der Fransche douane-ambtenaren ontsnappen. Een invoersaldo van twee milliard moet men daarom zonder twijfel aanvaarden als bewijs

voor een handelsbalans, welke ten minste in evenwicht is.

Bovendien moet in het oog worden gehouden, dat de verandering van het eene jaar ten opzichte van het andere minder een gevolg is van een toenemen in invoer dan wel van een afnemenden uitvoer. Daarbij dient echter in aanmerking te worden genomen, dat de geringe stijging van het invoercijfer voortspruit uit het feit, dat Frankrijk in 1928 niet, zoals in 1927, genoodzaakt was, een groot oogstekort in het buitenland te dekken: de invoer van fabrikaten steeg echter met ruim 2 milliard.

Wat den Franschen uitvoer betreft, zoo steeg slechts de uitvoer van levensmiddelen, terwijl die van fabricaten en grondstoffen (inzonderheid die van laatstgenoemde artikelen, 3.775 millioenen) belangrijk daalde.

Het globaal overzicht der waardestatistieken geeft dus reeds eene aanwijzing, dat er eenige verandering in de structuur van het economisch leven heeft plaats gevonden. De toeneming van den uitvoer van landbouwproducten vindt stellig niet alleen haar verklaring in een beteren oogst, doch tevens in de afschaffing van douane-belemmeringen aan de grens. Uit de aanzienlijke toeneming van den invoer van fabricaten in Frankrijk mag men afleiden, dat de onlangs door het buitenland met Frankrijk afgesloten handelsverdragen voor de betrokken landen zeer gunstig zijn geweest; de achteruitgang van den Franschen uitvoer van fabricaten zou daarentegen doen veronderstellen, dat zulks voor Frankrijk in veel mindere mate het geval is geweest.

Deze gevolgtrekking ware echter voorbarig, want, zelfs indien men zich baseert op de totaalcijfers der handelsstatistiek, verdient het aanbeveling, eerst de waardestatistieken met de gewichtstatistieken te vergelijken.

Hieronder volgt een opgave van de in 1928 en 1927 in- en uitgevoerde artikelen naar het gewicht (in tonnen):

	Invoer		Verschil m. 1928
	1928	1927	
Levensmiddelen	5.826.654	6.606.361	— 779.707
Grond- en hulpstoffen voor de industrie..	41.775.383	41.625.859	+ 149.524
Fabricaten	1.503.270	1.137.620	+ 365.650
Totaal	49.105.307	49.369.840	— 264.533
	Uitvoer		
Levensmiddelen	1.602.557	1.436.650	+ 245.907
Grond- en hulpstoffen voor de industrie..	34.125.398	31.270.592	+ 2.854.806
Fabricaten	5.272.674	5.287.025	— 14.351
Totaal	41.080.629	37.994.267	+ 3.086.362

Hieruit blijkt in de eerste plaats, dat er een lichte daling van den invoer heeft plaats gevonden en niet een stijging, en voorts ondanks een vermindering naar de waarde een vermeerdering naar het gewicht van de grond- en hulpstoffen voor de industrie, waaruit men zou kunnen afleiden, dat de prijs hiervoor iets is gedaald en de voorraden van de Fransche industrie niet zijn verminderd. Dit zou dus wijzen op een ontwikkeling van het bedrijfsleven, te meer, indien men rekening houdt met het feit, dat de invoer van steenkolen in verband met de overvloedige Fransche productie in beide jaren, niet dezelfde was; de invoer van andere grondstoffen is dus sterker gestegen dan de globale invoercijfers voor deze categorie zouden doen aannemen.

De invoer van fabricaten blijkt intusschen, zoowel naar gewicht als naar waarde, aanzienlijk te zijn gestegen, hetgeen de veronderstelling bevestigt, dat de onlangs gesloten handelsverdragen voor de mede-contractanten gunstig zijn geweest.

Bij den uitvoer ziet men, dat deze, wat de grondstoffen betreft, in plaats van een vermindering een zeer duidelijke vermeerdering aantoont, waaruit men zou mogen afleiden, dat de Fransche uitvoer niet is achteruitgegaan, doch dat de prijzen zijn gedaald. Bij

de fabrikaten is zulks echter niet het geval, daar hierbij een kleine achteruitgang in waarde — 644 miljoen — gepaard ging met een eveneens geringen achteruitgang in gewicht.

Ondanks alles, leiden de algemeene cijfers der handelsstatistiek tot de conclusie, dat de Fransche buitenlandse handel zich ontwikkeld heeft op een wijze, die voor het buitenland voordeliger is, dan voor Frankrijk zelf.

Hoewel dit feit, van Fransch standpunt bezien, niet bijzonder bevredigend is, heeft het niets verontvondens. Frankrijk heeft in de laatste jaren geprofiteerd van valutadumping. Hierdoor ontstond een kunstmatige en abnormale prikkel tot uitvoer, terwijl de invoer uit het buitenland hierdoor werd belemmerd. Thans begint deze toestand zich langzamerhand te wijzigen.

De stabilisatie heeft inderdaad op het prijsniveau niet dien invloed uitgeoefend, dien oppervlakkige waarnemers haar toeschreven. Indien al de groothandelsprijzen bijna stabiel bleven (637 in December 1928 tegen 636 in Maart en 620 in Januari), zoo geldt niet hetzelfde voor de kleinhandelsprijzen. Deze zijn in de laatste maanden van 1928 sterk gestegen (596 in December tegen 586 in October en 530 in Januari). Het indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud van arbeidersgezinnen is eveneens van 507 voor het eerste kwartaal tot 531 voor het laatste kwartaal van 1928 gestegen.

Deze geleidelijke stijging van de kosten van levensonderhoud schijnt, afgezien van seizoensinvloeden, te moeten worden toegeschreven aan den vrijen uitvoer van landbouwproducten, de verhooging van de douane-tarieven en ten slotte aan een psychologische neiging tot verhooging, die door het geleidelijk herstel van salarissen en pensioenen wordt veroorzaakt. Het is nog niet zeker, of zij thans reeds gevolgd zal worden door een overeenkomstige verhooging van de salarissen, terwijl de Fransche industrie over het algemeen profiteert van overvloedig kapitaal aanbod, goedkope grondstoffen en nog niet al te zeer verhoogde arbeidsloonen. De neiging tot stijging der levenskosten is echter ontstaan door de toegenomen wettelijke bescherming (douane-tarieven) voor sommige fabrikaten, zoodoende een algemeene tendens voor hogere verkoops- en kostprijzen op de binnenlandsche markt in het leven roepende.

De winstmarge voor den Franschen exporteur heeft dus de neiging af te nemen, terwijl zijn onkosten binnenkort weer zullen toenemen, als gevolg van nieuwe sociale verzekeringen. De Fransche uitvoer profiteert echter nog steeds van het niveau, waarop de franc werd gestabiliseerd, daar de goudprijzen hier te lande nog lager zijn dan in de landen, waar de buitenlandsche concurrerende industrieën zijn gevestigd.

AANTEKENINGEN.

De Roemeensche Stabilisatie-leening.

Dezer dagen is hier te lande de uitgifte aangekondigd van een tranche ten bedrage van f 3.000.000, die deel uitmaakt van de door het Monopolie Instituut van het Koninkrijk Roemenië uitgegeven stabilisatie en „development” leening van totaal \$ 101.000.000. Dit Monopolie Instituut is in het leven geroepen met het doel onder een alle andere uitsluitende concessies alle monopolies over te nemen, welke thans door den Staat worden geëxploiteerd met inbegrip van het tabaks-, zout- en lucifersmonopolie.

Het lucifersmonopolie zal voor een periode van 30 jaar gemeenschappelijk door de Roemeensche regering en de Zweedsche Luciferstrust, die voor \$ 30.000.000 in de leening van \$ 101.000.000 heeft deelgenomen, worden geëxploiteerd.

De netto opbrengst van de leening zal gebruikt worden om uitvoering te geven aan de regeeringsplannen tot stabilisatie van het ruilmiddel en tot economische ontwikkeling van het land. De opbrengst

der leening zal voor de volgende doeleinden gebruikt worden:

a. \$ 20.000.000.— om middelen te verschaffen aan, en vlottende schulden af te lossen van de Schatkist en de Staatsspoorwegen;

b. \$ 25.000.000.— om de liquiditeit van de Nationale Bank te versterken door een deel van haar portefeuille over te nemen, daaronder begrepen verschillende voorschotten aan coöperatieve vereenigingen, instellingen, enz.

c. \$ 35.000.000.— voor verbetering van de Staatsspoorwegen en haar materiaal, door het aanleggen van dubbel spoor op zekere trajecten, het aanleggen van nieuwe lijnen enz., in overeenstemming met het programma, dat korten tijd geleden door het Bestuur der Spoorwegen in samenwerking met den Heer Gaston Lerverve, Commissaris voor de Deutsche Rijks-spoorwegen onder het Dawes Plan, werd opgemaakt. De Regeering zal het recht hebben het voor dit doel te gebruiken bedrag te verhoogen;

d. het restant voor den bouw van productieve publieke werken, goedgekeurd door het Parlement.

Wat het stabilisatieplan zelf betreft, heeft het Roemeensche Parlement een wet aangenomen volgens welke Roemenië vanaf 7 Februari jl. tot den gouden standaard is teruggekeerd door invoering van den gold-exchange standaard. De statuten schrijven voor, dat de Bank tegenover de door haar uitgegeven bankbiljetten en alle andere direct opvraagbare verplichtingen een minimum reserve van 35 pCt. in goud of gouddeviezen moet houden. De schuld van den Staat aan de Nationale Bank zal tot ongeveer 11 pCt. van de activa der Bank worden teruggebracht en tot minder dan 20 pCt. van de in omloop zijnde bankbiljetten.

Eenigen tijd geleden werd er in dit tijdschrift ¹⁾ op gewezen, dat een van de belangrijkste maatregelen, die de nieuwe regeering Maniu had doorgevoerd was, dat het evenwicht in de begroting volledig was hersteld. Teneinde dit evenwicht te handhaven wordt het toezicht op de uitgaven zeer verscherpt. Verder ziet het Parlement af van het recht tot verhooging van de posten in het door den Minister van Financiën voorgestelde budget.

De invloed van den Staat op de Nationale Bank wordt zeer verminderd. Van het aandelenkapitaal mag zich slechts 10 pCt. in handen van den Staat bevinden. Voorzoverre het tegenwoordige bezit dat bedrag overschrijdt, moet de Staat zorgdragen dit meerdere bezit binnen 3 jaren bij het publiek te hebben ondergebracht. De Schatkist zal verder tegen te ontvangen belastingen tot een maximum van 200 miljoen Lei mogen leenen, doch alle voorschotten moeten in den loop van de tweede helft van het belastingjaar terugbetaald worden en kunnen niet van het eene belastingjaar op het andere worden overgedragen.

Ten slotte is aan de directie van de Nationale Bank een buitenlandsch technisch adviseur toegevoegd, die de uitvoering van het stabilisatieplan moet verzekeren.

Naast de stabilisatieleening heeft de Nationale Bank bovendien nog de beschikking over een „revolving” crediet van \$ 25 miljoen, verleend door 14 circulatiebanken, om ingeval van nood de stabiliteit van de Lei te verzekeren.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Ons gemiddeld indexcijfer voor scheepsvrachten was in Januari 3,1 pCt. lager dan in de voorafgaande maand. Het algemeen indexcijfer voor de afgelopen maand bedraagt 127,6 tegenover 114,6 een jaar geleden, terwijl het gemiddelde voor de maand Januari gedurende de 4 jaren 1924—1927 131,1 was. De laatste bewegingen in de verschillende groepen zijn in de eerste tabel aangegeven.

¹⁾ Zie het artikel van Dr. Kerschagl „De Economische toestand van Roemenië” in „E. S. B.” van 23 Jan. jl.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. "	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,1
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Dec. 1926	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Dec. 1927	105,6	116,2	113,6	114,2	124,9	139,8	119,0
Januari 1928	106,7	106,9	111,4	113,6	121,4	127,3	114,6
Februari "	105,6	106,4	106,2	112,4	114,1	114,0	109,7
Maart "	101,7	104,8	102,8	106,7	115,1	119,3	108,4
April "	101,6	103,7	106,6	105,9	116,2	126,4	110,1
Mei "	101,5	100,7	106,0	110,1	111,9	124,6	109,1
Juni "	99,6	100,4	100,8	104,0	108,8	123,7	106,2
Juli "	103,4	103,7	105,7	99,4	110,3	131,8	109,0
Aug. "	105,3	111,3	107,1	108,4	116,2	137,1	114,2
Sept. "	108,9	112,4	111,7	109,0	116,7	136,2	115,8
Oct. "	116,9	120,0	115,4	106,9	121,3	145,1	120,9
Nov. "	121,9	133,0	123,5	117,8	125,1	153,1	129,1
Dec. "	122,1	131,3	125,6	126,8	127,4	156,7	131,7
Januari 1929	119,2	128,6	125,2	123,7	126,2	142,4	127,6

De volgende tabel toont de wijzigingen in iedere groep en sub-groep ten opzichte van de cijfers van de vorige maand; het cijfer 100 stelt telkens het gemiddelde niveau gedurende de periode 1898—1913 voor:

	Indexcijfer	+ of -
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..	130,3	- 7,3
" thuisvracht.....	140,3	+ 3,2
Middell. Zee; uitgaande vracht.....	146,0	- 1,1
" thuisvracht.....	110,4	- 1,2
Noord-Amerika.....	128,6	- 2,7
Zuid-Amerika; uitgaande vracht....	94,9	- 2,5
" thuisvracht.....	155,4	+ 1,6
Indië; uitgaande vracht.....	124,2	- 2,1
" thuisvracht.....	123,2	- 4,2
Het verre Oosten, enz.....	126,2	- 1,2
Australië.....	142,4	- 14,2

Uitgaande kolenvrachten waren over de geheele linie lager dan de vorige maand. De vraag naar scheepsruimte voor graan bleef vrijwel gelijk, hoewel deze over het algemeen minder levendig was dan gedurende de maand December. De La Plata markt was vast, terwijl de vrachten van Australië tengevolge van het bekend worden der door de „Conference” lijnen te berekenen lagere vrachten sterk daalden. Noord-Amerika en het Verre Oosten waren kalm.

Onderstaande tabel toont de verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913, waarbij het jaar 1926, waarin ons indexcijfer niet zuiver was door de stopzetting van den Britschen kolenuitvoer, is weggelaten, wegens de slechte voorstelling van het werkelijk prijsverloop:

Maand	(1913 = 100)			
	1925	1927	1928	1929
Januari.....	114,49	118,59	98,47	109,2
Februari.....	115,96	120,54	94,33	
Maart.....	106,63	118,58	93,17	
April.....	104,24	111,06	94,59	
Mei.....	98,23	111,41	93,79	
Juni.....	91,74	106,54	91,29	
Juli.....	94,90	101,61	93,73	
Augustus.....	95,87	105,51	98,17	
September.....	98,19	107,51	99,54	
October.....	99,49	105,78	103,93	
November.....	102,23	106,27	110,94	
December.....	104,67	102,31	113,17	
Jaarl. gemiddeld.	102,22	109,64	98,8	

BOEKAANKONDIGING.

De Nederlandsche Zeescheepvaartstatistiek door S. Kleerekoper. Uitgave van het Koningin Wilhelminafonds 1923.

Deze dagen heeft onder de auspiciën van het Koningin Wilhelminafonds 1923 van de hand des Heeren S. Kleerekoper, doctorandus in de handelswetenschappen, een brochure, gewijd aan de Nederlandsche Zeescheepvaartstatistiek het licht gezien. Zooals uit het voorbericht blijkt, is het denkbeeld tot het instellen van een onderzoek naar de wijze, waarop de officieele en officieuze statistieken voorzien in de behoefte aan betrouwbaar statistisch materiaal met betrekking tot de Nederlandsche zeescheepvaart, ontstaan uit de onklarheid van conclusies, waartoe de raadpleging leidt van gegevens; zooals deze thans worden verstrekt.

Op zeer uitvoerige en loffelijke wijze heeft de schrijver de rijke stof behandeld. In een vijftal hoofdstukken wijdt de Heer Kleerekoper achtereenvolgens uitvoerige beschouwingen aan: 1) de noodzakelijkheid eener voorafgaande doelstelling, 2) de doeleinden der zeescheepvaartstatistiek en de daaruit voortvloeiende kenmerken, 3) de ontwikkeling der Nederlandsche ambtelijke zeescheepvaartstatistiek sedert 1848, 4) de aan deze materie gewijde ambtelijke en officieuze publicaties, 5) de Engelsche en Duitsche zeescheepvaartstatistieken. om tenslotte in een zesde hoofdstuk zijn conclusies te formuleren.

De lezing dezer van grondige studie van het onderwerp getuigende brochure toont op duidelijke wijze aan, dat de huidige samenstelling der ambtelijke zeescheepvaartstatistiek ernstige lacunes vertoont, die het vrijwel onmogelijk maken zich op grond der ambtelijk verstrekte gegevens, die elkander bovendien, zooals de schrijver bij herhaling aantoonde, maar al te vaak niet eens dekken, een juist en wel gefundeerd oordeel te vormen over de ontwikkeling der nationale zeescheepvaart.

Naast alle waardeering dient niettemin de vinger te worden opgelegd op enkele desiderata, die m.i. geen steun vinden in een aan de practijk getoetste critiek. Zoo stelt de schrijver bijvoorbeeld in hoofdstuk 2 ad c, dat het geacht moet worden van belang te zijn, dat men behalve de soort van diensten, die de schepen verrichten, tevens vastlegt de reizen, die ook door vrachtschepen worden volbracht. Het is, aldus schrijver, niet voldoende te weten, dat een vloot over een bepaald aantal tankschepen van een zekeren inhoud beschikt, maar het antwoord op de vraag, welke havens door die schepen bevaren zijn en welke de frequentie van die reizen is, moet als een wenselijke aanvulling op deze cijfers worden beschouwd. En op pag. 23: Inderdaad kan het niet onverschillig zijn te weten, hoe de bevrachtingsmogelijkheden in verschillende havens zich verhouden. De schrijver dient hier wel een zeer scherp onderscheid te maken tusschen lijn- en algemeene vrachtvaart. Immers zegt het den trampreeder hoegenaamd niets, dat in een bepaald jaar een groot aantal vrachtschepen van of naar een bepaalde haven zijn vertrokken; een volgend seizoen toch kunnen zich de verhoudingen zoozeer hebben gewijzigd, dat geen of slechts zeer enkele bevrachtingen tot stand komen van havens, die het jaar tevoren een even ruim als loouend emplooi boden. Een dergelijke aanvulling der statistiek, wat de algemeene vrachtvaart betreft, lijkt ons derhalve nutteloos en weinig doeltreffend.

Op pag. 38 wijst de schrijver erop, dat een gedeelte der wilde vaart onder de rechtstreeksche doorvaart in de statistiek gerubriceerd wordt, en herinnert hij er in dit verband aan, dat bijv. schepen, die in een Nederlandsche haven binnenvallen voor orders, in deze rubriek worden opgenomen, Weliswaar stelt de Heer K., dat dit binnenlopen voor orders door het toenemend gebruik van de draadloze tegenwoordig minder voorkomt dan vroeger, doch wij zouden nog

verder willen gaan en stellen, dat het binnenloopen door zeeschepen van Nederlandsche havens „voor orders” tegenwoordig, zoo het al eens een enkele maal voorkomt, dan toch tot de groote zeldzaamheden behoort.

Op pag. 39 stelt de schrijver vervolgens, dat de aan Nederlandsche zeeschepen uitgereikte zeebrief een geldigheidsduur van vier jaren heeft en dat het volstrekt niet zeker is, dat, wanneer binnen die vier jaren het schip van bestemming (eigenaar?) verandert, gesloopt of naar het buitenland verkocht wordt, hiervan aan het Departement opgave wordt gedaan. Wij mogen er in dit verband op wijzen, dat het Kon. Besluit van 28 December 1925 (S. 518) tot wijziging en aanvulling van de voorschriften betreffende de scheepsboekhouding, gewijzigd bij K.B. van 1 September 1926 (S. 320) in art. 2 uitdrukkelijk bepaalt dat: „De overschrijving van alle acten van eigendom, van *eigendoms-overdracht* en van inbeslagneming, hetzij van het geheel, hetzij van een gedeelte van de in art. 1 vermelde schepen, van de verklaringen van aanbouw betreffende die schepen, zoomede de inschrijvingen welke op die schepen volgens den eersten en laatsten titel van het tweede boek van het W. v. K. kunnen worden genomen, de aanteekening van en de toestemming tot doorhaling en de verdere aanteekeningen, zullen plaats hebben op de kantoren van bewaring van de hypotheeken, het kadaster en de scheepsbewijzen zooals die door Ons zijn of nader mochten worden aangewezen.” Wij herinneren voorts aan de wet van 10 Juni, 1926 (S. 178) houdende nieuwe regeling van de zeebrieven (zeebrievewet). Op grond der bestaande bepalingen is het *uitgesloten*, dat van eigendomsverandering geen mededeeling zou worden gedaan aan het Departement, terwijl o.a. het onderzoek door Scheepvaart-inspectie, Raad voor de Scheepvaart e.d. bij verloren gaan van Nederlandsche zeeschepen al mede bijdraagt tot het ter kennis van de bevoegde autoriteiten brengen van zoodanig ongeval. Naar aanleiding van het pleidooi van den schrijver voor de publicatie van zoo volledig mogelijke gegevens der Nederlandsche koopvaardijvloot, waaronder bv. bijzonderheden der machine-installaties e.d., moge erop worden gewezen, dat scheepvaartkringen, die dan toch allereerst bij zoodanige publicatie belang hebben, deze gegevens bij voorkeur ontleenen aan Lloyd's Register en zelfs, indien ambtelijke statistieken in de toekomst eveneens soortgelijke gegevens zouden verstrekken, nochtans ongetwijfeld het eerst zouden grijpen naar deze voor iederen scheepvaartman onmisbare vraagbaak.

Op pag. 51 stelt de schrijver, dat de wijze, waarop de lading der in Nederlandsche havens binnenkomende zeeschepen vastgesteld wordt, niet zonder bedenking is, daar een mondelinge mededeeling van den kapitein de eenige bron van informatie uitmaakt. Heeft de schrijver hier niet over het hoofd gezien het instituut der z.g. generale verklaring, die ten aanzien van ieder in Nederlandsche havens met lading binnenkomend schip aan de douane-beambten ter hand wordt gesteld, terwijl het Centraal Bureau voor de Statistiek op zijn beurt de noodige gegevens van de douane ontvangt?

Op pag. 57 maakt spr. bezwaar tegen opneming in de tabel over het havenverkeer van Rotterdam van goederen, die weliswaar per zeeschip te Rotterdam worden aangebracht, doch bijvoorbeeld per binnenschip naar Amsterdam worden doorgezonden en stelt dat soortgelijke lading niet in de Rotterdamsche, doch veeleer in de Amsterdamsche statistiek thuis hoort. Wij kunnen deze zienswijze niet deelen. Dergelijke „overscheep”lading brengt bepaalde werkzaamheden in de zeehaven met zich en uit dezen hoofde kunnen o.i. tegen het thans gevolgd systeem moeilijk steekhoudende bezwaren worden aangevoerd. Waar trouwens het overgrote deel der te Rotterdam aangevoerde ladingen uit transito-goederen bestaat, zou

een andere rubriceering in de practijk ernstige bezwaren ontmoeten.

In het licht van bovenstaande critiek kunnen wij de door den schrijver in zijn conclusies als noodzakelijk genoemde aanvullingen der statistiek dan ook niet alle onderschrijven. Zoo ontgaat ons de noodzaak eener groepeerings der schepen naar snelheid der eenheden, terwijl wij onder verwijzing naar het boven gestelde ten aanzien van Lloyd's Register evenmin de wenschelijkheid, laat staan noodzakelijkheid, inzien van het verstrekken van allerlei details betreffende outillage der schepen. Behoeft aan statistisch materiaal met betrekking tot „de vrachtvaart verricht door Nederlandsche schepen” werd tot dusver in de practijk niet gevoeld, terwijl o.i. ook het nut der verstrekking van bijzonderheden, wat de vlottende bemanning der schepen aangaat geenszins vaststaat.

Het begrip „aankomsten bij wijze van ballastvaart”, waarvoor de schrijver op pag. 114 een lans breekt, wordt wellicht duidelijker omschreven door: „In ballast of met lading binnenkomende schepen, die uitsluitend voor het innemen van verdere lading Nederlandsche havens binnenloopen”. Het op pag. 115 geformuleerd voorstel om groepen van havens tot verkeersgebieden te vereenigen en voor deze laatste totaal-cijfers te vermelden, verdient geen aanbeveling als komende een juist inzicht niet ten goede. De intensiteit b.v. van het Nederlandsch scheepvaartverkeer met Londen valt niet af te leiden uit één totaalcijfer, dat de gezamenlijke of althans een groot aantal Engelsche havens omvat.

Naast vele behartigingswaardige wenken bevat het werk van den Heer Kleerekoper derhalve een aantal desiderata, die op practische bezwaren stuiten. Is er al een communis opinio over de wenschelijkheid om de ambtelijke scheepvaartstatistieken meer dan thans het geval is aan de eischen van onzen tijd aan te passen, men hoede zich voor overdrijving en vrage zich bij een reorganisatie allereerst af welke verbeteringen steun vinden in de kringen der direct-belanghebbenden. Tenslotte moet een statistiek toch niet allereerst beoogen het verstrekken van allerlei bijkomstige details, waaraan geen behoefte bestaat, doch vóór alles zijn een betrouwbare bron van inlichtingen, waaraan de practici regelmatig de behoefte gevoelen. Aanpassing — wat de havenstatistieken betreft — aan de door Antwerpen, Hamburg, Bremen gevolgde methoden, waardoor belangwekkende en leerzame vergelijkingen mogelijk worden gemaakt, is daarbij gewenscht.

Het geheele vraagstuk der officieele statistieken staat op het oogenblik in het middelpunt der internationale belangstelling. Nog slechts enkele weken geleden wijdde de Volkenbondconferentie voor de economische statistieken aan deze materie, o.a. bij monde van den Nederlandschen gedelegeerde, Prof. Methorst, verschillende interessante beschouwingen. Internationale, uniforme regeling van deze stof verdient ongetwijfeld aanbeveling.

Blijkt zulks voorshands niet mogelijk dan dient de Nederlandsche Scheepvaartstatistiek zoodanig te worden herzien, dat zij beantwoordt aan het doel: de verstrekking van die gegevens, welke onmisbaar zijn om een juist overzicht der Nederlandsche zeescheepvaart te verkrijgen. Niet meer, maar ook niet minder.

C. V.

ONTVANGEN:

De Herziening der Locale Telefoontarieven; Uitgave der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland te Leiden. Typ. N.V. „Leidsch Dagblad”.

Het ontwerp van wet tot herziening van de gemeentewet met bestaanden en nieuwen tekst en memorie van toelichting, voorzien van marginale aanteekeningen. Alphen aan den Rijn 1929; N. Samsom.

De veranderlijkheid van prijzen. Proeve van economischen „research“-arbeid aangaande variaties in prijsverhoudingen, door Dr. Ir. L. Hamburger, Eerste deel: Karakteristieke prijsbetrekkingen in den groothandel van een economisch krachtig land in de twintigste eeuw. 's-Gravenhage 1929.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens)

	Januari 1929	Sedert 1 Januari 1929	Overeenkomstige periode 1928
Directe belastingen.			
Grondbelasting	3.152.841	3.152.841	2.918.525
Personeele belasting ..	3.214.075	3.214.075	3.037.563
Inkomstenbelasting ..	7.774.557	7.774.557	9.226.398
Vermogensbelasting ..	1.193.124	1.193.124	1.128.274
Dividend- en tantième-belasting	1.326.246	1.326.246	1.220.727
Invoerrechten.	5.376.428	5.376.428	5.287.709
Statistiekrecht	378.588	378.588	363.029
Accijnzen.			
Zout	169.977	169.977	181.121
Geslacht	943.350	943.350	882.845
Wijn	36.427	36.427	38.153
Gedistilleerd	3.236.486	3.236.486	3.013.537
Bier	1.101.324	1.101.324	920.649
Suiker	3.740.019	3.740.019	4.614.740
Tabak	2.535.698	2.535.698	2.031.994
Belasting op gouden en zilveren werken	78.800	78.800	78.543
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	13.117.264 ¹⁾	13.117.264 ²⁾	2.588.921
Registratierechten	4.296.859	4.296.859	1.684.622
Successierechten	3.083.170	3.083.170	3.194.415
Domijnen, wegen en vaarten	180.862	180.862	198.388
Staatsloterij	17.027	17.027	16.993
Loodsgelden	432.398	432.398	449.286
Totaal-Generaal ..	45.385.520	45.385.520	43.076.432

¹⁾ Hieronder begrepen f 1.093.250 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbel.). ²⁾ Id. f 654.598.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Januari 1929	Sedert 1 Januari 1929	Overeenkomstige periode 1928
Verdedigingsbelast. I	1.520.000	1.520.000 ¹⁾	1.650.642
Verdedigingsbelast. II	2.590.643	2.590.643	2.448.400
Opcenten:			
Grondbelasting	631.980	631.980	585.368
Personeele belasting ..	615.199	615.199	614.968
Inkomstenbelasting ..	51.146	51.146	214.931
Vermogensbelasting ..	660.683	660.683	285.124
Dividend- en tantième-belasting	437.661	437.661	402.840
Accijns op Suiker	748.004	748.004	922.948
„ „ Wijn	7.285	7.285	7.631
Gedistilleerd	323.649	323.649	301.354
Zegelrecht van buitl. eff.	131.128	131.128	113.772
Totaal	7.717.378	7.717.378	7.547.978

¹⁾ Totaal Ia en Ib.

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

	Januari 1929	Sedert 1 Januari 1929	Overeenkomstige periode 1928
Wegenbelasting	409.857	409.857	294.814
Rijwielbelasting	4.745	4.745 ¹⁾	3.874.280
Totaal	414.602	414.602	4.169.094

¹⁾ 90 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbel. wet.

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1928.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1926/27	—	—	70.564	337
1927/28	3.401	47.348	425.450	22.032
1928/29	3.149.022	3.166.013	7.278.543	1.170.755
1929/30	418	714	—	—
Totaal ..	3.152.841	3.214.075	7.774.557	1.193.124

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Disc. Wissels. 4 1/2 13 Oct. '27	Zwits. Nat. Bk. 3 1/2 22 Oct. '25
Bel. Binn. Eff. 5 1/2 13 Oct. '27	N.Bk.v. Deuem. 5 23 Juni '27
Bk. Vrsch. in R.C. 6 13 Oct. '27	Zweedsche Rbk 4 1/2 24 Aug. '28
Javassche Bank. . . . . 4 14 Juli '26	Bank v. Noorw. 5 1/2 26 Mrt. '28
Bank van Engeland 5 1/2 7 Febr. '29	Bk. v. Tsjecho-slowakije . . . 5 8 Mrt. '27
Duitsche Rijksbank 6 1/2 12 Jan. '29	N. Bk. v. O'rijk. 6 1/2 16 Juli '28
Bank v. Frankrijk. 3 1/2 19 Jan. '28	N. Bk. v. Hong. 7 1 Oct. '28
Belgische Nat. Bnk. 4 30 Juni '28	Bank v. Italië. 6 5 Jan. '29
Fed. Res. Bank N.Y. 5 12 Juli '28	Bank van Spanje. . . 5 1/2 19 Dec. '23
Bank van Spanje. . . 5 1/2 19 Dec. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1/2 9 Jan. '28

OPEN MARKT.

	1929			1928	1927	1914
	16 Febr.	11/16 Febr.	4/9 Febr.	28 Jan./ 2 Febr.	13/18 Febr.	14/19 Febr.
Amsterdam						
Partic. disc.	4 1/2	4 5/16-1/2	4 1/16-1/2	4-3/16	3 7/8-4	3 3/8-5/8
Prolong. . .	4 3/4	4 1/2-5	4-5	4-1/2	3 3/4-4	2 1/4-3 1/4
Londen						
Daggeld . . .	4-1/2	4-6 1/2	2 1/2-4 1/2	2-4	2 1/2-4 1/4	3-4 1/2
Partic. disc.	5 1/4-5 1/16	5 3/16-5 1/16	4 1/4-5 1/4	4 1/4-3/8	4 3/16	4 1/2-1/4
Berlijn						
Daggeld . . .	5 1/4-7 1/2	3 1/2-7 1/2	4-8	3 1/2-8	4-8	3-5
Partic. disc.	5 1/4-7 1/2	3 1/2-7 1/2	4-8	3 1/2-8	4-8	3-5
30-55 d. . . .	5 1/4	5 1/8-3/4	5 1/8	5 1/2-5/8	6	4 1/2-3/8
56-90 d. . . .	5 1/4	5 1/8-3/4	5 1/8	5 1/2-5/8	6	4 1/2-3/8
Waren-wissel.						
6-1/8	6-1/8	6-1/8	6-1/4	6-1/4	6 3/8-3/4	4 1/4-3/4
New York						
Daggeld *)	10-1/4	6-10 1/4	6-9 1/4	6-8 1/4	4 1/4-3/4	3 3/4-4 3/4
Partic. disc.	5 1/2	5 1/8-1/2	5 1/8-1/2	5 1/4	3 3/8	3 3/4-1/8

¹⁾ Koers van 15 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
12 Febr. 1929	2.49 11/16	12.12 1/4	59.24 1/2	9.75	34.72	99 3/4
13 „ 1929	2.49 11/16	12.12 1/8	59.24	9.75 1/2	34.73	99 3/4
14 „ 1929	2.49 11/16	12.11 1/8	59.23 1/2	9.75 1/4	34.70 1/2	99 3/4
15 „ 1929	2.49 11/16	12.12	59.25	9.75 1/2	34.70	99 3/4
16 „ 1929	2.49 11/16	12.12 1/2	59.24	9.75 1/2	34.69 1/2	99 3/4
18 „ 1929	2.49 11/16	12.11 3/4	59.26 1/2	9.75 1/2	34.69 1/2	99 3/4
Laagste d.w. *)	2.49 9/16	12.11 1/2	59.22	9.74	34.68	99 1/2
Hoogste d.w. *)	2.49 9/8	12.12 1/2	59.27	9.76	34.73	100
11 Febr. 1929	2.49 11/16	12.11 1/2	59.23 1/2	9.75	34.71 1/2	99 3/4
4 „ 1929	2.49 1/8	12.10 1/8	59.24	9.75 1/2	34.69	99 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan **)	Madrid **)
12 Febr. 1929	48.02 1/2	35.10	7.38	1.50	13.07	39.04
13 „ 1929	48.03	35.10	7.38	1.50	13.06 1/2	39.10
14 „ 1929	48.02	35.07 1/2	7.38 1/2	1.50	13.06	39.20
15 „ 1929	48.02 1/2	35.07 1/2	7.38	1.50	13.06	39.02 1/2
16 „ 1929	48.02	35.07 1/2	7.38 1/2	1.50	—	—
18 „ 1929	48.02	35.10	7.39	1.50	13.06 1/2	38.62 1/2
Laagste d.w. *)	48.—	35.—	7.36	1.45	13.05	38.20
Hoogste d.w. *)	48.05	35.10	7.42	1.55	13.10	39.40
11 Febr. 1929	48.01 1/2	35.07 1/2	7.38	1.50	13.06 1/2	39.11 1/2
4 „ 1929	48.01 1/2	35.10	7.38 1/2	1.50	13.06 1/2	38.52 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	*)	48.—	13.09	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos Aires *)	Montreal *)
12 Febr. 1929	66.80	66.62 1/2	66.65	6.27 1/2	105 9/10	2.49 1/8
13 „ 1929	66.80	66.62 1/2	66.62 1/2	6.27 1/2	105 3/4	2.49 1/8
14 „ 1929	66.77 1/2	66.62 1/2	66.62 1/2	6.27 1/2	105 3/4	2.49
15 „ 1929	66.77 1/2	66.62 1/2	66.62 1/2	6.27 1/2	105 9/10	2.49 1/8
16 „ 1929	66.75	66.62 1/2	66.62 1/2	6.27 1/2	105 3/4	2.49
18 „ 1929	66.75	66.60	66.60	6.29	105 3/4	2.49
Laagste d.w. *)	66.67 1/2	66.52 1/2	66.55	6.25	105 1/8	2.48 3/4
Hoogste d.w. *)	66.80	66.65	66.65	6.30	105 3/4	2.49 1/8
11 Febr. 1929	66.77 1/2	66.60	66.60	6.27 1/2	105 9/10	2.49 1/8
4 „ 1929	66.72 1/2	66.55	66.52 1/2	6.28	105 3/4	2.49
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 9/10	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.

²⁾ Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
12 Febr. 1929	—	—	—	—
13 " 1929	4,85 ³ / ₈	3,90 ¹ / ₂	23,72 ¹ / ₂	40,04 ¹ / ₈
14 " 1929	4,85 ¹¹ / ₃₂	3,90 ¹ / ₂	23,72	40,05
15 " 1929	4,85 ⁵ / ₁₆	3,90 ¹ / ₂	23,72 ¹ / ₂	40,05 ¹ / ₄
16 " 1929	4,85 ¹³ / ₃₂	3,90 ¹ / ₂	23,72 ¹ / ₂	40,04
18 " 1929	4,85 ¹ / ₂	3,90 ¹ / ₂	23,73 ¹ / ₈	40,05
20 Febr. 1928	4,87 ¹¹ / ₁₆	3,93 ¹ / ₂	23,87	40,23 ¹ / ₂
Muntpariteit...	4,8667	13,92	23,81 ¹ / ₂	40 ⁹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteertings-eenheden	2 Febr. 1929	9 Febr. 1929	11/16 Febr. '29 Laagste	16 Febr. 1929 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₁₆	97 ⁹ / ₁₆
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ³ / ₄	375 ³ / ₄
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ¹ / ₂	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	27.82	27.85 ¹ / ₂	27.82	27.84 ¹ / ₂
B. Aires ...	d. p. \$	47 ¹ / ₂	47 ¹³ / ₃₂	47 ⁵ / ₁₆	47 ¹¹ / ₃₂
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/6 ¹ / ₃₂	1/6	1/5 ⁶³ / ₆₄	1/6 ¹ / ₃₂
Constantin ..	Piast. p. £	985	980	980	985
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/0 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₈	1:11 ³ / ₄	2,0 ⁵ / ₈
Kobe	Sh. p. yen	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Lissabon ..	Escu. p. £	109 ¹ / ₂	109 ¹ / ₂	109 ¹ / ₂	110
Mexico ¹⁾ ...	\$ per £	10	10	9.90	10.10
Montevideo ..	d. per £	50 ³ / ₄	50 ³ / ₄	50 ¹ / ₂	51
Montreal ...	\$ per £	4.86 ¹ / ₈	4.86 ³ / ₈	4.86 ³ / ₈	4.87 ¹ / ₂
R.d.Janeiro ..	d. per Mil.	5 ⁵⁹ / ₆₄	5 ²⁹ / ₃₂	5 ⁷ / ₈	5 ²⁹ / ₃₂
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/7 ¹ / ₈	2/6 ²⁷ / ₃₂	2/6 ¹ / ₂	2/7
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ⁵¹ / ₆₄	2/3 ⁵¹ / ₆₄	2/3 ³ / ₄	2/3 ⁵ / ₈
Valparaiso ²⁾ ..	\$ p. £	39.59	39.60	39.59	39.61
Warschau ...	Zl. p. £	43 ³ / ₁₀	43 ³ / ₁₀	43 ³ / ₁₀	43 ³ / ₁₀

¹⁾ In het vervolg worden de Mex. \$ niet meer in pence, doch in £ genoteerd. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS.

	Londen ¹⁾	N.York ²⁾
11 Febr. 1929..	25 ¹⁸ / ₁₆	58 ¹ / ₈
12 " 1929..	25 ⁷ / ₈	—
13 " 1929..	25 ³ / ₄	56
14 " 1929..	25 ³ / ₄	56
15 " 1929..	25 ³ / ₄	55 ⁷ / ₈
16 " 1929..	25 ³ / ₄	55 ³ / ₈
18 Febr. 1928..	26 ¹ / ₈	57 ¹ / ₈
20 Juli 1914..	24 ¹⁹ / ₁₆	59

GOUDPRIJS³⁾

	Londen
11 Febr. 1929..	84/11 ¹ / ₂
12 " 1929..	—
13 " 1929..	84/11 ¹ / ₂
14 " 1929..	84/11 ¹ / ₂
15 " 1929..	84/11 ¹ / ₂
16 " 1929..	84/11 ¹ / ₂
18 Febr. 1928..	84/11 ¹ / ₂
20 Juli 1914..	84/11

¹⁾ In pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	7 Febr. 1929	15 Febr. 1929
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 232.175,90	f 442.786,80
Voorschot op ult. J. '29 (resp. D. '28) aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en openpen op de Rijksinkomsten belasting.....	" 37.042.624,35	" 37.372.666,14
Voorschotten aan Suriname.....	" 11.505.074,39	" 11.503.375,62
Id. aan Curaçao	" 27.573,38	" 38.169,54
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	" 131.839.843,17	" 130.457.692,48
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 7.500.000,—	" 13.500.000,—
Vordering op het Staatsbedrijf der P. T. en T.	" 17.644.453,36	" 22.530.569,81
Id. op andere Staatsbedrijven ²⁾	" 7.122.578,42	" 7.102.578,42
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bank	f 10.597.679,22	f 2.165.618,40
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	" 67.261.000,—	" 67.261.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 16.320.000,—	" 16.320.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	—	—
Zilverbons in omloop.....	" 11.011.863,50	" 11.118.061,—
Schuld aan Ned.-Indië ²⁾	" 35.629.991,70	" 32.909.630,53
Id. aan Curaçao ²⁾	—	—
Id. aan het Alg. Burg. Pensioenfond ²⁾	" 23.727.425,83	" 21.288.177,—
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. ²⁾	" 52.069.276,54	" 62.781.869,66
Id. aan andere Staatsbedrijven ²⁾ ..	" 1.640.000,—	" 1.640.000,—
Id. aan diverse Instellingen ²⁾	" 6.398.695,68	" 6.297.643,76

¹⁾ Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. ²⁾ In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	9 Febr. 1928	16 Febr. 1929
Saldo bij 's Rijks kas	f 31.683.000,—	f 32.909.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	" 3.403.000,—	" 7.023.000,—
Verplichtingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas....	—	" 31.383.000,—
Waarvan Muntbiljetten	—	" 2.606.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 45.857.000,—	" 47.825.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds..	" 185.000,—	" 258.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 621.000,—	" 755.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 18 Februari 1929.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 49.842.961,87 Bijbnk. " 2.885.801,58 Ag.sch. " 14.086.807,05	f 66.815.570,50
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 166.385.026,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		f 166.385.026,—
Beleeningen	Hfdbk. f 45.648.605,48 Bijbnk. " 6.881.954,60 Ag.sch. " 52.681.249,08	f 105.211.809,16
Op Effecten.....	f 102.817.952,60	
Op Goederen en Spec.	" 2.393.856,56	f 105.211.809,16
Voorschotten a. h. Rijk		" 7.988.917,28
Munten Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 67.054.605,—	
Muntmat., Goud	" 367.494.872,26	
	f 434.549.477,26	
Munt, Zilver, enz.	" 22.251.907,27	
Muntmat., Zilver	—	
		f 456.801.384,53 ¹⁾
Belegging ¹ / ₅ kapitaal, reserves en pensioenfond ²⁾		" 24.520.962,09
Gebouwen en Meub. der Bank		" 5.000.000,—
Diverse rekeningen		" 26.927.863,35
		f 859.651.532,91
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefond ²⁾	" 7.157.903,12	
Bijzondere reserve	" 8.000.000,—	
Pensioenfond ²⁾	" 5.543.993,26	
Bankbiljetten in omloop.....	" 774.854.085,—	
Bankassignatiën in omloop.....	" 273.898,50	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f —	
saldo's: f Anderen ..	" 28.560.240,33	" 28.560.240,33
Diverse rekeningen		" 15.261.412,70
		f 859.651.532,91

Beschikbaar metaalsaldo .....
 f 134.834.895,69 |

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. ....
 " 337.087.235,— |

¹⁾ Waarvan in het buitenland. ....

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
18 Febr. '29	67.055	367.495	774.854	28.834	134.835	57
11 " '29	67.056	367.495	784.541	42.742	125.630	55
4 " '29	67.040	367.495	807.905	38.745	117.897	54
28 Jan. '29	67.045	367.495	782.471	44.679	126.101	55
21 " '29	67.050	367.495	788.718	47.986	121.652	54 ¹ / ₂
14 " '29	67.049	367.495	812.383	50.089	111.083	53
20 Febr. '28	67.745	367.472	768.564	63.875	295.758	55
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
18 Febr. 1929	66.816	—	105.212	166.385	26.928
11 " 1929	66.828	—	93.361	198.269	15.042
4 " 1929	59.426	—	108.348	205.657	33.737
28 Jan. 1929	62.376	—	97.666	203.229	32.044
21 " 1929	69.511	—	99.153	205.484	30.955
14 " 1929	80.632	—	97.406	220.227	31.906
20 Febr. 1928	69.951	—	110.459	190.675	25.484
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van ¹/₅ metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
12 Jan. 1929	801	1.495	717	1.051	329
5 " 1929	786	1.649	721	1.058	349
31 Dec. 1928	900	1.701	643	1.064	355
22 " 1928	801	1.464	625	1.089	430
15 " 1928	800	1.475	668	1.089	489
14 Jan. 1928	1.100	1.470	570	844	418
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
16 Feb. 1929	189.100		302.100	59.300	44.540
9 " 1929	190.000		303.500	57.100	45.760
2 " 1929	191.700		300.100	60.200	47.580
12 Jan. 1929	169.559	22.415	311.319	65.803	41.125
5 " 1929	169.669	21.977	311.405	69.312	39.359
29 Dec. 1928	169.810	20.557	311.442	63.897	40.231
22 " 1928	169.934	19.576	311.776	60.342	40.663
18 Feb. 1928	173.657	17.262	312.449	44.761	119.859
19 Feb. 1927	195.494	29.891	307.542	61.647	152.345
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
16 Feb. 1929		142.800		***	52
9 " 1929		145.400		***	53
2 " 1929		142.800		***	53
12 Jan. 1929	7.937	41.251	92.504	49.085	51
5 " 1929	7.613	41.491	95.730	49.373	50
29 Dec. 1928	7.512	38.502	95.931	47.856	51
22 " 1928	7.625	36.540	94.908	48.359	51
18 Feb. 1928	12.708	29.644	88.799	41.157	53
19 Feb. 1927	13.116	21.117	74.151	42.104	61
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ³⁾ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.¹⁾

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Deparment.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
13 Febr. 1929	150.154	352.698	51.140	10.447	16.687
6 " 1929	149.917	357.519	52.107	8.714	15.528
30 Jan. 1929	152.978	355.644	57.070	9.657	15.946
23 " 1929	153.343	355.366	57.737	10.764	15.061
16 " 1929	154.406	360.683	53.489	13.058	15.540
9 " 1929	154.479	369.518	44.767	14.686	15.969
15 Febr. 1928	157.997		134.282		52.508
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers	Other Accounts	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
13 Febr. '29	47.877	19.636	58.200	36.438	57.456	50 $\frac{1}{2}$
6 " '29	55.387	8.351	68.501	37.004	52.398	46
30 Jan. '29	50.502	19.230	58.211	37.863	57.334	49 $\frac{23}{32}$
23 " '29	49.487	16.850	60.842	37.482	57.977	50 $\frac{9}{16}$
16 " '29	55.122	15.148	67.550	36.666	53.724	45
9 " '29	57.737	10.995	67.491	36.813	44.961	38 $\frac{29}{32}$
15 Febr. '28	36.296	12.970		101.137	43.465	38
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitend.	Wissels	Waarrv. op het buitend.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
8 Feb. '29	34.018	732	12.303	23.163	18.251	2.314	3.200
1 " '29	34.004	732	12.436	23.349	18.177	2.339	3.200
25 Jan. '29	33.995	732	11.789	23.791	18.738	2.199	3.200
18 " '29	33.983	732	11.937	22.612	18.722	2.244	3.200
9 Feb. '28	5.544	343	54	1.466	10	1.768	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Regg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culleren
8 Feb. '29	5.930	1.755	63.101	6.412	6.234	6.721
1 " '29	5.930	2.162	63.867	6.238	6.161	6.016
25 Jan. '29	5.930	1.490	62.153	6.612	6.100	7.495
18 " '29	5.930	1.609	62.443	6.442	5.957	6.671
9 Feb. '28	—	27.349	58.269	126	—	8.831
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluippost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 18 Februari 1929.

De internationale fondsenmarkten zijn in de achter ons liggende berichtsweek sterk onder den indruk geweest van den gang van zaken te New York. Daar ter plaatse was oorspronkelijk een betere stemming ontstaan, toen bleek, dat de Federal Reserve Bank niet tot verhooging van den discontovoet overging en toen van ingrijpende maatregelen op ander gebied evenmin iets naar voren kwam. Geleidelijk echter hebben realisaties de overhand verkregen, in verband met de tactiek van de Federal Reserve Bank om de crediten langzamerhand te beperken, ten deele met behulp van de „open market policy”. Er zijn enkele omvangrijke liquidaties van speculatieve posities voorgekomen, waardoor de makelaarsleningen met ongeveer 100 miljoen dollars konden verminderen. In verband met het vooruitzicht op verdere creditbeperking is de animo om a la hausse te opereeren gering geworden, ondanks de berichten uit de kringen van handel en nijverheid, welke van een bevredigende ontwikkeling gewag bleven maken.

De markt te Londen heeft zich, onder den invloed van de discontoverhoging, op een eenigszins loome wijze bewogen. In de eerste plaats was dit merkbaar bij eerste klasse beleggingspapieren; het aanbod nam toe en het kon slechts tegen dalende prijzen worden geabsorbeerd. Daarentegen is de uitwerking op industriële aandelen veel minder heftig geweest, dan te New York het geval is geworden. In beurskringen heeft men hieruit de conclusie getrokken, dat de speculatieve posities te Londen geen aanleiding tot ongerustheid behoeven te geven. Dit heeft echter niet belet, dat het geheele niveau van de markt is gedaald, en dat de algemeene stemming weinig opgewekt kon worden genoemd.

Te Parijs is een gevoelige daling ingetreden. In de eerste plaats moet ook hier de discontoverhoging te Londen en de onregelmatige houding van de geldmarkt te New York verantwoordelijk worden gesteld, terwyl voortv. liquidaties werden uitgevoerd voor rekening van enkele firma's, wier engagementen te omvangrijk waren geworden, om deze, in de thans geldende onzekerheid, te doen voortstaan. Het sterkst werden aandelen in bankinstellingen en in kopermaatschappijen aangetast, hetgeen in verband stond met de koersstijging, welke tevoren in deze fondsen plaats had gevonden.

De markt te Berlijn heeft zich evenmin aan een algemeene depressie kunnen onttrekken. Het merkwaardige was hier, dat speciaal fondsen, ook met een markt te Amsterdam, het sterkst waren aangeboden. Dit verschijnsel vloeide voort uit de vrees, dat de Nederlandsche Bank haar disconto zou verhoogen. Te Berlijn hebben zelfs geruchten de ronde gedaan, dat de discontovoet in ons land reeds verhoogd was. Toen later bleek, dat dit niet was geschied en de weekstaat van de Nederlandsche Bank de voorloopige onwaarschijnlijkheid aantoonde, is de stemming beter geworden, hoewel van een opgewekte tendens toch moeilijk kon worden gesproken.

Ten onzent is de fondsenmarkt over het algemeen lusteloos geweest; de meeste afdelingen hebben een dalende richting ingeslagen. In *beleggingsfondsen* is dit niet zoo sterk tot uiting gekomen; de verschillen zijn hier meestal fractioneel gebleven. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104 $\frac{1}{2}$, 104 $\frac{1}{2}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100 $\frac{1}{2}$, 100 $\frac{1}{2}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: 99 $\frac{9}{32}$, 99 $\frac{1}{8}$; 5 pCt. Mexico £ 100—1000 (afg.): 7, 7 $\frac{1}{16}$; 8 pCt. Sao Paulo: 106, 105 $\frac{1}{2}$.

Daarentegen is in sommige aandelensoorten een krachtige achteruitgang op te merken geweest. In de eerste plaats was dit het geval bij *industriële soorten* en ditmaal niet uitsluitend bij die fondsen, welke ook internationaal bekend zijn. Wel stonden deze op den voorgrund, zoodat bijv. certificaten Margarine Unie, Philips, enz., een gevoelige daling te zien hebben gegeven. Doch ook Calvé-Delft, van Berkel's Patent, enz. waren vrij sterk aangeboden. Voorts bleek de kunstzijdemarkt bijzonder loom te zijn. Tegen het einde der berichtsperiode echter is hier een kentering ingetreden. In verband met geruchten, dat men te Parijs tot overeenstemming zou zijn gekomen aangaande de prijsvorming in de internationale kunstzijdenijverheid, werden vooral aandelen Enka, doch ook de overige soorten, tot hoogere koersen uit de markt genomen. Calvé-Delft: 163 $\frac{1}{2}$, 164 $\frac{1}{2}$; Centrale Suiker Mij.: 79 $\frac{1}{2}$, 77 $\frac{1}{2}$; Hollandische Kunstzijde Ind.: 184, 176; Internationale Viscose: 88, 83 $\frac{1}{2}$; Maekubee: 150 $\frac{1}{2}$; 151; Margarine Unie: 357 $\frac{1}{2}$ (ex claim ad f 670), 335 $\frac{1}{2}$; Ned. Kunstzijdefabriek: 397, 390; Philips Kunstzijdefabr. (gem. bez. v. Aand.): 889, 858; Ougrée Marihay: 416, 400; Separator: 171 $\frac{1}{2}$, 169 $\frac{1}{2}$; Zweedsche Lucifer Mij.: 427 $\frac{1}{2}$, 412 $\frac{1}{2}$.

Een uitzondering op den regel heeft de *rubbermarkt* gevormd. De langzame doch geleidelijke verbetering van den

rubberprijs heeft kooplust te voorschijn geroepen. Tegen het slot van de berichtsweek viel een reactie waar te nemen, in verband met de algemeene depressie, waarbij New York het initiatief had genomen, doch ten slotte zijn de koerswinsten, in vergelijking met de vorige week, nog vrij groot gebleven. Amsterdam Rubber: 272½, 288½; Deli Batavia: 190, 203½; Hessa Rubber: 365½, 384½; Indische Rubber: 301½, 328; Java Caoutchouc: 166, 173; Kali Telepak: 278½, 287½; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 275½, 283; Oost-Java Rubber: 323, 345½; A'dam Tapanoeli: 117, 128½; Serbadjadi: 227, 242; Sumatra Caoutchouc: 191½, 198; Sumatra Rubber: 217, 230; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 162, 173½; Intercontinental Rubber: 124½, 127½.

Van *tabaksaandeelen* hebben zich vrijwel alleen certificaten „De Oostkust” aangesloten bij de opgaande beweging van rubberaandeelen. Voor het overige zijn de veranderingen niet groot geweest. Er bestond eenig aarzelend animo voor sommige Javatabaksaandeelen, doch van groot belang zijn ook hier de koersverschillen niet geworden. Arendsburg: 653½, 658; Besoeki Tabak Mij.: 565, 558; Deli Batavia: 559, 555½; Deli Mij.: 459½, 456½; Oostkust: 211, 222½; Senembah: 517½, 513½.

De *suikermarkt* heeft zich bijna volkomen op den achtergrond bewegen, waarbij echter de overheerschende tendens niet opgewekt is geweest. Het uitblijven van berichten omtrent afdoeningen door de V.J.S.P. heeft tot gevolg, dat de markt zich meer richt naar de Cubanoteeringen te New York en deze zijn in de laatste dagen iets gedaald. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 161, 159; H.V.A.: 666½, 657½; Javasche Cultuur Mij.: 392½, 386; Kalibagor: 350, 343; Maron: 241, 237; Moormann: 347, 348; Ned.-Ind. Suiker, Unie: 252½, 247½; Poerworedjo: 93, 91½; Sindanglaet: 411, 410; Tjepper: 741, 731; Watotoelis Poppoh: 750, 745.

De afdeling voor *petroleumaandeelen* was eveneens mat, doch er is hier toch enige verdeeldheid op te merken geweest. Aandeelen Koninklijke liepen langzaam achteruit. Daarentegen viel voor aandeelen Poudawa een snellere daling waar te nemen, in verband met den twijfel ten aanzien van de productiviteit van de terreinen dezer maatschappij. Aan den anderen kant toonden aandeelen Perlake een iets betere stemming. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 367½, 357½; Gee. Holl. Petr. Mij.: 221, 225; Kon. Ned. Petr. Mij.: 383½, 375½; Perlake Petroleum: 181, 195½; Poudawa: 51½, 37½; Marland Oil: 387½, 37½.

De *scheepvaartmarkt* heeft weliswaar weinig aandacht, getrokken, doch voor enkele soorten viel toch wel eenige vraag waar te nemen. O.a. was dit het geval voor aandeelen Java-China-Japan Lijn, Holland-Amerika Lijn, enz., vaak nadat eerst een reactie was ingetreden, zoodat het eindresultaat, in vergelijking met de koersen van acht dagen geleden, geen sterke afwijkingen heeft getoond. Holland-Amerika Lijn: 81½, 82; Java-China-Japan Lijn: 152½, 152; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 93½, 93½; Ned. Scheepvaart Unie: 218½, 216; Stoomvaart Mij. Nederland: 205½, 205.

Mijnbouw aandeelen hebben niet sterk de aandacht getrokken. Algemeene Exploratie veranderde niet veel; voor Boeton ontstond eenig aanbod. Alg. Exploratie Mij.: 198, 197; Billiton te Rubriek: 630, 625; Boeton Mijnbouw Mij.: 298, 289½; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 100½, 100; Oost Borneo: 109½, 105; Redjang Lebong: 145, 147½; Singkep Tin: 350½, 348.

De markt voor *bankaandeelen* was verdeeld. Aandeelen Nederlandsche Handel Mij. reageerden eenigszins, waartegenover aandeelen N.-I. Handelsbank, Robaver, enz. konden

stijgen. Amsterdamsche Bank: 197, 196½; Holl. Bank. v. Zuid-Amerika: 84½, 82½; Incasso Bank: 1247½; Javasche Bank: 316½; Koloniale Bank: 252½, 252; Ned.-Ind. Handelsbank: 168½, 172½; Ned. Handel Mij.: 185½, 182; Rdamsche Bank: 112, 114½; Twentsche Bank: 141.

De *Amerikaansche afdeling* bleef uit den aard der zaak zwak gestemd, hoewel op het verlaagde niveau ten onzent af en toe wel vraag is ontstaan. Bijzonder vast waren aandeelen Cities Service, in verband met geruchten omtrent splitsing van aandeelen. American Smelting & Ref. Cy.: 360½, 337½; Anaconda Copper: 267, 260½; Cities Service: 495, 535; Studebaker: 91½, 87½; U. S. Leather: 293½, 25½; U. S. Steel Corp.: 1787½, 169½; Atchison Topeca: 2007½, 198; Baltimore & Ohio: 127½, 124; Erie: 69½; Union Pacific: 224½, 218; Wabash Railway: 74, 70½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

19 Februari 1929.

De geheele markt voor spoedig graan in Noordwestelijk Europa heeft in de afgelopen week in stijgende mate den last ondervonden van de gesloten waterwegen en ook overigens heeft de hevige koude haar invloed laten gelden. Zij heeft namelijk ertoe bijgedragen, dat in Noord-Amerika de prijzen voor tarwe reeds op 11 Februari een verhooging begonnen te ondergaan, waarvan een der oorzaken gelegen was in Europeesche berichten van schade, welke het daar te velde staande wintergraan van de koude ondervond. Het is echter zeer de vraag, of de koude wel werkelijk zulk een schade heeft teweeggebracht. In Duitschland namelijk is over het algemeen voldoende sneeuwbedekking aanwezig en in Frankrijk zijn de oogstberichten over het algemeen goed, met uitzondering slechts van een gedeelte van het uiterste Noorden en Oosten van het land. Ook uit de meeste andere productielanden van Europa komen tot nog toe geen klachten en de streken, waar niet voldoende sneeuwbedekking aanwezig is om de gewassen te beschermen tegen de koude, zijn niet talrijk. Daartoe behoorde echter in den tijd van de hevigste koude ook Nederland. Het is mogelijk, dat het wintergraan daarvan heeft geleden en wanneer elders de sneeuw verdwenen zal zijn, valt daar misschien ook wel iets te constateeren van den ongunstigen invloed der koude. Zeer waarschijnlijk echter is de schade niet belangrijk genoeg om den invloed te rechtvaardigen, welke zij in deze week in Noord-Amerika op den prijsloop heeft gehad. Ook is daar weder sprake geweest van schade, welke de wintertarwe der Vereenigde Staten zou hebben geleden door koude en onvoldoende sneeuwbedekking, maar ook voor deze tarwe worden blijkbaar de berichten overdreven. Telkens namelijk komen er uit Amerika betrouwbare berichten, volgens welke in uitgestrekte belangrijke gebieden voldoende sneeuw aanwezig is. Een ernstiger oorzaak voor de prijsstijging, welke in den loop der vorige week heeft plaats gevonden, lag echter in de algemeene groote zaken in tarve naar zeer uiteenlopende gedeelten der wereld. In verband met weder minder gunstige oogstvooruitzichten in Britsch-Indië is deze week weder veel Australische tarwe naar dit land verkocht en het schijnt, dat ook aangenomen mag worden, dat China en Japan nog aanzienlijke hoeveelheden zullen betrekken. Op het Europeesche vasteland was wegens de gesloten waterwegen spoedige tarve niet gemakkelijk te plaatsen, doch Platatarwe op aflading in de eerstvolgende maanden is in aanzienlijke hoeveelheden gekocht, waarbij speciaal Frank-

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN
MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.— VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industrieele producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	10/17 Febr. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	10/17 Febr. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	27.191	187.178	234.942	3.682	25.731	3.800	212.909	238.742
Rogge	—	16.028	13.852	—	—	—	16.028	13.852
Boekweit	544	3.938	5.102	—	—	—	3.938	5.102
Maïs	6.652	109.475	142.804	10.335	33.791	34.951	143.266	177.755
Gerst	3.346	72.004	44.378	—	98	2.374	72.102	46.752
Haver	6.035	25.139	24.989	—	911	—	26.050	24.989
Lijnzaad	9.434	28.880	22.616	13.443	58.259	32.692	87.139	55.308
Lijnkoek	5.914	20.653	33.959	—	—	100	20.653	34.059
Tarwemeel	627	12.148	21.906	—	5.010	6.029	17.158	27.935
Andere meelsoorten	—	1.607	2.038	—	—	—	1.607	2.038

rijk sterk als koper optrad. In Engeland was de markt aanvankelijk stil, doch later heeft de algemeene kooplust toch ook in Engeland den omzet doen afnemen en bovendien kochten de molens daar op sommige dagen vrij wat spoedig verwachte Manitoba's en Australische tarwe, terwijl tevens in de tweede helft der week meer Platatarwe naar Engeland verkocht werd dan anders gewoonlijk het geval is. Het is geen wonder, dat door dit alles de prijzen aan de termijnmarkten in Noord- en Zuid-Amerika een prijsverhoging te aanschouwen hebben gegeven, welke vooral te Chicago en Winnipeg een flinken omvang aannam. Dat echter ook bij zulk een uitbreiding der vraag de zeer groote hoeveelheden tarwe, welke in alle uitvoerlanden aanwezig zijn, haar druk op de markt blijven oefenen, is wel aan het einde der week gebleken, toen ondanks de groote zaken toch reeds weder een reactie intrad, welke te Chicago en Winnipeg een gedeelte van de prijsstijging deed verloren gaan. Daartoe heeft medegewerkt de aanzienlijke nieuwe uitbreiding van den naar Europa onderweg zijnden voorraad, die op 16 Februari niet minder dan 8.9 miljoen quarters bedroeg. Dit is echter toch nog minder dan in het vorige jaar om dezen tijd, toen 9½ miljoen quarters onderweg waren. Tot de prijsreactie in Noord-Amerika heeft de omstandigheid bijgedragen, dat Plata-tarwe in de dagen van de groote zaken der vorige week de markt zoo sterk beheerscht heeft, omdat zij tot vrij wat lagere prijzen dan Canadeesche soorten werd aangeboden, en dus voor Canada een zeer ernstige concurrent vormde. Het is hiermede in overeenstemming, dat de Argentijnsche markt aan de prijsdaling van de laatste dagen der vorige week nauwelijks had meegedaan. De houders van tarwe uit de Vereenigde Staten zijn nog steeds aan de markt tot prijzen, welke export van eenige betekenis onmogelijk maken en ofschoon op dit oogenblik daardoor de markt nog wordt gesteund, dient toch rekening te worden gehouden met de mogelijkheid, dat binnenkort de Vereenigde Staten sterker uit hun export-overschot tarwe aanbieden en daardoor nieuwen druk op de markt veroorzaken. Wanneer na afloop van den winter de schade, welke de wintertarwe der Vereenigde Staten van het ongunstige weder heeft ondervonden, mocht blijken mee te vallen, zou deze toestand wel eens kunnen intreden. Op 13 Februari waren de termijnmarkten in Noord-Amerika weder vrij wat hooger, welk voorbeeld ook in bescheiden mate door Buenos Aires werd gevolgd. In vergelijking met den 11den waren te Chicago en Winnipeg de prijzen 3 à 4 dollarcent per 60 lbs. gestegen, terwijl aan de Argentijnsche termijnmarkten de verhoging 15 à 20 centavos per 100 KG. bedroeg.

Voor overzeesche rogge blijft nog altijd de vraag in Europa van weinig betekenis. Uit Noord-Amerika is deze week meer rogge afgeladen, die voornamelijk naar Scandinavië bestemd was, doch uit Argentinië is vrij wat minder verscheept. Duitschland koopt nog altijd zeer weinig rogge uit het buitenland wegens de aanzienlijke voorraden inlandsche rogge, welke daar nog zijn overgebleven en waarvoor slechts weinig export-vraag bestaat. In Polen, waar de uitvoer van rogge verboden is, schijnt het met de voorraden mee te vallen, want de handel dringt daar reeds aan op opheffing van het uitvoerverbod. Het schijnt, dat de Poolsche regeering voor een geheele opheffing geen ooren heeft, doch consenten voor uitvoer van speciale partijen worden reeds verstrekt. Ook rogge is aan de termijnmarkt te Chicago deze week aanvankelijk vast geweest met aanzienlijk stijgende prijzen, doch aan het einde der week is de prijsverhoging voor een groot gedeelte weder verloren gegaan. Toch sloot rogge op 18 Februari te Chicago nog 1 à 2 dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren.

Voor maïs blijft de markt in Europa nog altijd teleurstelling bieden wegens onbevredigende vraag, ondanks klei-

ne verschepingen. Uit Argentinië waren die in de afgelopen week kleiner dan in dit seizoen tot nog toe is voorgekomen, terwijl de voorraden in de Argentijnsche havens nog weder afnamen. Ook uit Noord-Amerika is weinig maïs afgeladen, doch het daarvan naar Nederland bestemde gedeelte was van flinken omvang. De hoeveelheid maïs, welke uit de gezamenlijke uitvoerlanden op 16 Februari naar Europa onderweg was, bedroeg 1,7 miljoen quarters tegen 1,9 miljoen een week geleden en 2,5 miljoen om denzelfden tijd van het vorige jaar. De gesloten waterwegen in West-Europa hebben vooral voor maïs den handel sterk belemmerd, maar ook in Engeland, waar toch dit bezwaar lang niet zoo sterk weegt, onderging de vraag slechts weinig vermeerdering. Geleidelijk is in Nederland in den loop dezer week de kooplust voor maïs ter verzending per spoor wel wat toegenomen; doch met de spoorverzending is het dezen winter in de Nederlandsche havens zeer slecht gesteld, waarvan de handel veel last ondervindt. De prijzen voor spoedige Noord-Amerikaansche maïs worden daardoor te Rotterdam sterk gedrukt. Voor oude Platamaïs worden uit Argentinië hooge prijzen gevraagd, die ongeveer 3 à 4 pCt. hooger zijn dan voor Noord-Amerikaansche maïs op denzelfden verscheplings-termijn, doch spoedig verwachte Platamaïs is naar havens van het Europeesche vasteland lager te koop. Groote aanvoeren aan de markten in de Vereenigde Staten en geringe export hebben daar, na eenige dagen van vaste markten, aan het einde der week de prijzen doen dalen, waarna op aflading in Februari en Maart in Nederland weder eenige zaken tot stand kwamen. Platamaïs van den nieuwen oogst was deze week aanvankelijk wat flauwer tengevolge waarvan daarin op de eerste afladingstermijnen alom tot de gedaalde prijzen in Europa meer zaken werden gedaan. Daarna is echter weder een herstel gevolgd met vermindering van den omzet. De regen, welke in den laatsten tijd in Argentinië is gevallen, heeft de vooruitzichten van den oogst wel verbeterd, doch het schijnt wel vast te staan, dat die in ieder geval veel kleiner zal zijn dan in vorige jaren. Het uitvoeroverschot wordt geraamd op 20 à 23 miljoen quarters, terwijl in dit seizoen reeds 26 miljoen quarters verscheept zijn. In het geheele vorige seizoen bedroeg de uit Argentinië afgeladen hoeveelheid maïs 32 miljoen quarters en in het daaraan voorafgaande seizoen 27½ miljoen. Tot eenigszins lagere prijzen dan Platamaïs wordt Zuid-Afrikaansche maïs van den nieuwen oogst ter verladung in de zomermaanden aangeboden en daarin zijn dan ook in de afgelopen week van tijd tot tijd zaken gedaan, zoowel naar Engeland als naar het vasteland van Europa. Nadat te Chicago de prijsverhoging van het begin der week weder was verloren gegaan sloot maïs daar op 18 Februari op dezelfde prijzen van den 11den, terwijl in Argentinië, waar de prijzen eerst eveneens nog wat waren aangetrokken, doch later een reactie was gevolgd, de noteringen voor nieuwe maïs in vergelijking met een week tevoren onveranderd waren tot 5 centavos per 100 KG. hooger.

Gerst is deze geheele week weder zeer stil geweest en in verschillende havens van West-Europa zijn nog zoo groote voorraden voegerst uit Canada en de Vereenigde Staten aanwezig, dat de markt voor spoedige gerst nog steeds gedrukt blijft en voor aflading in de eerstvolgende maanden tot de vrij wat hogere Noord-Amerikaansche prijzen zoo goed als geen koopers te vinden zijn. De termijnmarkt te Winnipeg was aanvankelijk voor gerst vast, doch toen dit in Europa niet den minsten invloed bleek te hebben en nu de voorraden in de Vereenigde Staten bij voortdurende uitermate groot blijven, is ten slotte de prijsverhoging weder teloor gegaan. Dat in Nederland bij de verbruikers ook nog veel gerst aanwezig is, blijkt wel uit de omstandigheid, dat ondanks de gesloten waterwegen, voor gerst ter verzending per spoor weinig vraag bestaat. Uit Roemenië blijven de verschepingen van gerst zeer klein, doch de enkele partijen

van goede kwaliteit, welke ter verlading komen, vinden tot zeer veel hogere prijzen dan de voor Noord-Amerikaansche voergerst geldende, wel koopers. Slechts weinig gerst is ook deze week uit Argentinië afgeladen. Zaken in Argentijnsche gerst waren ook ditmaal weder van zeer weinig betekenis.

In h a v e r zijn de verschepingen uit Argentinië weder van flinken omvang geweest, doch de vraag in Europa blijft daarvoor slecht, zoodat de prijzen zich daar aanzienlijk beneden de noteringen der Argentijnsche verschepers bevinden. Toch is aan de Argentijnsche termijnmarkt de h a v e r prijs niet gedaald, doch wel was dit tenslotte in de Vereenigde Staten het geval. Het prijspeil blijft daar echter bij voortdoring te hoog om zaken naar Europa van eenige betekenis te doen zijn.

SUIKER.

De afgelopen week waren de verschillende suikermarkten onregelmatig en ternauwernood prijshoudend gestemd. In A m e r i k a kochten Raffinadeurs weer eens wat Ruw-suiker ter dekking hunner directe behoeften, waardoor de prijs even aantrok tot 2 d.c. c. & fr. New York op basis van Cubasuiker. Daarna brokkelde deze weder af tot 1⁵/₁₆ d.c. Ook op de termijnmarkt liepen de noteringen weder ietwat terug en was het slot: Mrt. 1,96; Mei 2,05; Juli 2,12; Sept. 2,16 en Oct. 2,20, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3,74 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 75.000 tons, de versmeltingen 53.000 tons tegen 44.000 tons in 1928 en de voorraden 166.000 tons tegen 205.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 9 Febr.	1.580.000	1.000.000	1.335.096
Consumptie	12.977	4.215	10.000
Weekontv. afscheepavens...	266.347	180.641	95.932
Totaal sedert 1 Jan.	980.299	511.246	824.490
Weekexport	139.695	79.708	95.392
Totale export sedert 1 Jan. .	407.387	141.991	327.092
Voorraad afscheepavens....	601.155	419.332	497.398
Voorraad Binnenland	558.481	484.539	513.585
Werkende fabrieken	163	167	173

De oogst komt vlug binnen en het rendement is gunstig.

Willet & Gray hebben hunne laatste raming van den 1928/29 wereldsuikeroogst met 80.000 tons verminderd en het totaal gebracht op 26.584.000 tons (productie 1927/28 = 25.326.000 tons); de gedetailleerde cijfers ontbreken echter nog.

In Engeland sloten de noteringen op de termijnmarkt onveranderd tot ¼ d. lager dan bij opening, terwijl de laatste prijzen op de ruw-suikermarkt als volgt waren:

Maart	Sh. 8/9	Sept.	Sh. 9/5½
Mei	" 8/11½	Dec.	" 9/6
Aug.	" 9/4½		

De Board of Trade Statistiek over Januari wordt met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	Jan. 1929	Jan. 1928
	Tons	Tons
Import Rietsuiker	205.638	164.272
" Geraffineerd	4.273	23.226
Totaal	209.911	187.498
Voorraad Binnl. suiker	61.000	48.050
Voorraad in entrepôt	291.400	278.250
Tot. "Duty Paid" suiker	152.533	115.332
Totale export	4.559	4.962

Vermelding verdient, dat ongeveer 40.000 tons Britsche geraffineerde suiker naar Indië en China werden verkocht.

Op J a v a was de markt voor tweedehandsch suiker stil en ondergingen de noteringen zo goed als geen verandering. De export bedroeg in Januari 213.000 tons tegen 155.350 tons in 1928.

Hier te lande was de markt de geheele week zeer kalm gestemd zonder noemenswaardige prijsfluctuaties. Het slot was eveneens kalm op de volgende noteringen: Mrt. f 13,—; Mei f 13½; Aug. f 13½; en Dec. f 13½, alles verkoopers, met koopers tot f ¼ lager. De omzet bedroeg deze week slechts 950 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.

Manchester, d.d. 13 Februari 1929.

De katoenmarkten zijn deze week kalm geweest en de prijzen van alle soorten, met uitzondering van Sakells, zijn geleidelijk gestegen. Aangaande de diverse oogsten is niets bijzonders te melden.

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE		ROGGE		MAIS		GERST		LIJNZAAD		STEENKOLEN		PETROLEUM		IJZER		KOPER	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	\$	%	Sh.	%	£	%
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,075	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62,1/6	100,0
Januari 1926	*16,90	98,3	+ 11,475	87,8	190,25	82,0	184,25	78,1	370,75	80,2	10,05	93,1	1,51	89,9	70/-	95,9	59,3/-	95,3
Februari	*16,30	94,8	+ 11,525	88,1	174,00	75,2	175,00	74,2	353,00	76,3	10,20	94,4	1,80	107,1	70/6	96,6	59,12/-	96,6
Maart	*15,375	89,4	+ 11,475	87,8	167,75	72,5	174,50	73,9	330,00	71,4	9,85	91,2	1,80	107,1	70/6	96,6	58,15/6	94,4
April	*16,10	93,6	+ 11,45	87,6	177,50	76,7	194,75	82,5	335,75	72,6	10,00	92,6	1,80	107,1	70/6	96,6	57,7/6	92,2
Mei	*16,325	94,9	+ 11,00	84,1	168,50	72,8	192,50	81,6	334,50	72,3	13,10	121,3	1,93	114,9	73/-	100,0	56,9/6	91,1
Juni	*16,125	93,7	+ 11,125	85,1	171,00	73,9	198,75	84,2	360,25	77,9	13,85	128,2	2,05	122,0	76/6	104,8	56,17/6	91,1
Juli	*16,20	94,2	+ 12,175	93,1	175,25	75,7	200,50	85,0	382,50	82,7	16,35	151,4	2,05	122,0	87/-	119,2	58,2/-	93,3
Augustus	15,35	89,2	+ 11,825	90,4	170,50	73,7	190,50	80,7	376,50	81,4	17,25	159,7	2,05	122,0	90/6	124,0	58,19/6	95,5
September	14,80	86,0	+ 11,95	91,4	170,00	73,5	204,75	86,8	360,25	77,9	25,50	236,1	2,05	122,0	94/6	129,5	58,15/-	94,4
October	15,75	91,6	+ 12,325	94,3	175,50	75,8	218,75	92,7	367,75	79,5	31,10	288,0	2,05	122,0	118/-	161,6	58,7/6	94,4
November	16,025	93,2	+ 12,60	96,4	177,75	76,8	215,00	91,1	382,50	82,7	38,25	353,7	1,81	107,7	120/6	165,1	57,6/6	92,2
December	15,40	89,5	+ 12,20	93,3	173,50	74,9	210,75	89,3	373,75	80,8	19,00	175,9	1,75	104,2	99/6	136,3	56,19/6	91,1
Januari 1927	15,225	88,5	+ 12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,9
Februari	15,225	88,5	+ 13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,16/-	88,8
Maart	15,05	87,5	+ 12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,9	81/-	111,0	55,17/-	89,9
April	14,80	86,0	+ 12,825	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8
Mei	15,75	91,6	+ 13,575	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/-	88,8
Juni	15,60	90,7	+ 13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,7
Juli	15,10	87,8	+ 12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,6
Augustus	14,875	86,5	+ 11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,9
September	14,70	85,5	+ 12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,8
October	13,725	79,8	+ 11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/-	89,9
November	13,45	78,2	+ 12,125	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	95,5
December	13,40	77,9	+ 12,575	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,6
Januari 1928	13,50	78,5	+ 12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62,1/-	99,9
Februari	13,80	80,2	+ 12,875	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,6	65/-	89,0	61,12/-	99,9
Maart	14,60	84,9	+ 14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61,3/6	98,9
April	15,30	88,9	+ 14,975	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,9
Mei	15,30	88,9	+ 15,475	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1
Juni	14,375	83,6	+ 14,275	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,2
Juli	14,25	82,8	+ 13,075	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,1
Augustus	12,00	69,8	+ 12,625	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,6	66/-	90,4	62,10/6	100,0
September	11,65	67,7	+ 11,575	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,6	66/-	90,4	63,8/-	102,2
October	12,275	71,4	+ 12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	65,12/-	105,5
November	12,325	71,7	+ 12,075	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	67,18/-	109,9
December	12,30	71,5	+ 11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,5	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	70,2	66/-	90,4	70,3/-	113,3
Januari 1929	12,35	71,8	+ 12,20	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	69,0	66/-	90,4	75,10/6	121,1
4 Februari	12,60	73,3	+ 12,55	96,0	233,00	100,6	192,00	81,4	360,00	77,8			1,11	66,1	66/-	90,4	80,12/6	129,4
11	12,75	74,1	+ 12,60	96,4	233,00	100,6	193,00	81,8	355,00	76,8	12,50	115,7	1,11	66,1	67/-	91,8	77,1/-	124,2
18	12,80	74,4	+ 12,70	97,1	239,00	103,2	198,00	83,9	359,00	77,6			1,11	66,1	67/-	91,8	76,5/-	122,2

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering v. * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

In katoenen garens ging weinig om, behalve in getwijd garen (Am.) voor Indië. De stand van zaken in de spinnerijen van Egyptische katoen heeft de Spinnersvereniging te Bolton aanleiding gegeven om een stemming te houden over al of niet korter werken en er wordt beweerd, dat de uitslag daarvan waarschijnlijk ten gunste van kortere werktijden zal zijn.

Zaken in Egyptische garens zijn kalm geweest, niettegenstaande een oogenblikkelijke opleving als gevolg van het feit, dat verscheperen naar Zuid-Amerika alle moeite deden, om hun garens af te zetten vóór de invoering van de hoogere rechten. De uitvoercijfers van het Ministerie van Handel over Januari zijn, voor wat de export van garens betreft, niet ongunstig. Duitsland toont over de laatste drie jaren een voortdurende toename, maar Nederland heeft steeds minder afgenomen. Uitvoeren naar Indië zijn beduidend grooter en de totaalcijfers zoowel van de trekking tot de waarde als tot het gewicht, zijn hooger dan in elk der beide voorafgaande jaren. Het is opmerkelijk, dat de gemiddelde prijs van het uitgevoerde garen steeg van 28 pence in Januari 1927 tot 32½ pence in 1928 en geleidelijk daalde tot 31½ pence in 1929. Dit houdt verband met een geringe afnemng in de nummers 40 en daar beneden, een vooruitgang wat betreft de nummers tusschen 40er en 80er en met een regelmatige toename in de hoogere nummers. Op het oogenblik willen de meeste spinners gaarne tot zaken komen en redelijke prijzen zouden geaccepteerd worden. Wanneer in de spinnerijen, welke Egyptische katoen gebruiken, korter zou worden gewerkt, zal zulks ongetwijfeld den handel bemoeilijken en met het oog op den prijs en in verband met de levering.

De doekmarkt is vast. De handel echter heeft niet veel te beteekenen, in het bijzonder met het Oosten. Er schijnt iets meer om te gaan in het binnenland en op de kleinere markten, doch noch Indië noch China toonen eenige belangstelling. Sommige fabrikanten schijnen niet tot afsluiting te kunnen komen, terwijl anderen verklaren, dat zij de voorbijgegangene week behoorlijk hebben verkocht en tevreden zijn met de resultaten. Over het geheel genomen, zijn wij van oordeel, dat zaken niet zoo slecht zijn als ze wel worden afgeschilderd. Veel van de tegenwoordige kalmte op de overzeesche markten kan toegeschreven worden aan gebrek aan vraag, zooals zich dat in een bepaald seizoen wel meer voordoet.

Liverpoolnoteeringen	Oost. koersen	5 Fbr. 12 Fbr.
		6 Fbr. 13 Fbr.
F.G.F. Sakellaridis	18,15	T.T. op Br.-Indië 1/6 1/5½
G.F. No. 1 Oomra	6,80	T.T. op Hongkong 2/0 1/11½
	7,00	T.T. op Shanghai 2/6¼ 2/6½

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizentballen balen).

	1 Aug. '28 tot 8 Febr. '29	Overeenkomstige periode	
		1927/28	1926/27
Ontvangsten Gulf-Havens.	8027	5865	10297
Uitvoeren naar Gr. Brittannië			
" " Atlant. Havens	1415	789	1755
" " 't Vasteland etc.	3348	3345	4232
" " Japan.....	1107	748	1029

Voorraden.
(In duizentballen balen).

	8 Febr. '29	Overeenkomstig tijdstip	
		1928	1927
Amerik. havens.....	2151	2242	2879
Binnenland	1008	1088	1350
New York	77	193	186
New Orleans	330	505	647
Liverpool	694	523	999

KOFFIE.

Nog altijd is de stemming vast. De kost- en vracht-aanbiedingen van Brazilië liepen in de afgelopen week, zoowel voor Rio als voor Santos, ongeveer 1/- à 1/6 per cwt. op, en de verschillende Centraal-Amerikaansche soorten waren gedeeltelijk onveranderd en gedeeltelijk iets hooger. Palembang Robusta in Indië was wel is waar een fractie lager, doch dit heeft feitelijk geen betekenis, daar de prijzen, die vandaar geseind worden, slechts noteringen zijn en afladingszaken van eenigen omvang, — indien op de tegenwoordige basis daartoe koopers te vinden waren — meer dan waarschijnlijk tot de geseinde prijzen niet zouden kunnen worden uitgevoerd.

Ook aan de termijnmarkt liepen de noteringen iets hooger en het verschil met verleden week bedraagt dooreen ongeveer ¼ ct.

Aan de loco-markt bleef de stemming kalm en de afzet

TIN

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- tratheep. ½ K.G.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		Indexcijfer van The Economist, herleid v. 1901-5 = 100 tot 1925 = 100	
£	%	¢ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100.0	100.0		
261.17/-	100.0	23.25	100.0	55.00	100.0	29.50	100.0	2/11.625	100.0	18.75	100.0	61.375	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0		
283.6/-	108.2	20.75	89.2	48.75	88.6	26.00	88.1	3/4.25	113.0	16.875	90.0	57.5	93.7	103.5	122.5	98.7	93.4		
286.3/-	109.3	20.55	88.4	46.50	84.5	25.00	84.7	2/7.625	88.8	17.125	91.3	58	94.5	103.5	122.5	96.1	92.3		
285.14/-	109.1	19.40	83.4	47.50	86.4	25.50	86.4	2/5.125	81.8	16.375	87.3	57.25	93.3	100.25	118.6	93.5	91.1		
282.19/-	108.1	19.10	82.1	47.50	86.4	25.00	84.7	2/1.25	70.9	16.375	87.3	54.25	88.4	97.5	115.4	92.3	90.4		
282.14/6	102.6	18.95	81.2	47.50	86.4	24.25	82.2	1/10.5	63.2	16.50	88.0	55	89.6	102.25	121.0	92.3	89.4		
288.13/6	102.6	18.45	79.3	47.50	86.4	24.00	81.4	1/8.375	57.5	16.625	88.7	56	91.2	100	118.3	92.9	90.0		
283.6/-	108.2	18.80	80.9	47.50	86.4	23.75	80.5	1/8.375	7.5	16.75	89.3	57	92.9	89.25	105.6	91.0	90.2		
294.10/6	112.5	18.45	79.3	47.75	86.8	24.50	83.1	1/7.625	55.1	16.375	87.3	57.75	94.1	—	—	89.7	92.2		
207.19/6	117.6	17.35	74.3	48.75	88.6	25.25	85.6	1/8.125	56.5	17.25	92.0	57.25	93.3	87.75	103.8	90.3	94.7		
214.14/6	120.2	13.25	57.0	47.50	86.4	24.75	83.9	1/8.875	58.6	17.875	95.3	53.5	87.2	89.5	105.9	92.3	94.5		
208.1/6	117.7	12.90	55.5	44.75	81.4	24.00	81.4	1/8	56.1	19.625	104.7	51.625	84.1	85.25	100.9	94.8	93.3		
207.1/6	117.3	12.60	54.2	44.75	81.4	24.50	83.1	1/6.5	51.9	21.875	116.7	50	81.5	79.25	93.8	94.8	88.7		
299.13/6	114.4	13.45	57.5	45.00	81.8	25.25	85.6	1/7.375	54.4	22.00	117.3	50	81.5	71	84.0	93.5	87.6		
209.8/6	118.2	14.15	60.6	46.25	84.1	26.00	88.1	1/7.125	53.7	21.125	112.7	48.75	79.4	71.25	84.3	94.2	89.5		
212.15/-	119.4	14.25	61.3	47.75	86.8	26.50	89.8	1/8.25	56.8	20.625	110.0	48	78.2	70	82.8	92.9	87.9		
204.11/-	116.1	14.75	63.4	47.50	86.4	26.25	89.0	1/7.875	55.8	20.25	108.0	48	78.2	72.25	85.5	92.3	87.4		
295.12/-	112.9	16.15	69.5	47.00	85.5	26.00	88.1	1/7.75	55.4	20.25	108.0	47	76.6	86.5	102.4	93.5	88.9		
289.9/6	113.2	16.85	72.7	47.25	85.9	26.00	88.1	1/6	50.5	18.375	98.0	47	76.6	81.25	96.2	96.1	89.3		
296.9/6	110.7	17.90	77.0	48.50	88.2	26.50	89.8	1/4.75	47.0	18.625	99.3	47	76.6	84	99.4	97.4	89.2		
292.12/6	111.5	19.70	84.7	48.50	88.2	26.50	89.8	1/5.25	40.8	18.50	98.7	45.375	73.9	—	—	96.1	90.8		
287.12/6	109.8	22.05	94.4	50.00	90.9	26.50	89.8	1/4.25	45.6	17.875	95.3	44.25	72.1	94.5	111.8	96.8	90.0		
264.2/6	100.9	20.65	88.8	50.25	91.4	26.75	90.7	1/4.375	46.0	16.875	90.0	45.25	73.7	93	110.1	96.8	89.1		
264.4/6	100.9	20.25	87.1	52.25	95.0	28.50	96.6	1/6.5	51.9	17.25	92.0	46	74.9	96	113.6	97.4	88.3		
266.13/6	101.8	19.70	84.7	51.50	93.6	28.75	97.3	1/7.75	55.4	17.875	95.3	46	74.9	89.25	105.6	97.4	88.0		
255.11/-	97.4	19.25	82.8	53.00	96.4	29.75	100.8	1/7.25	54.0	17.375	92.7	46	74.9	84.5	100.0	98.7	86.7		
233.10/6	89.2	18.35	78.9	54.75	99.5	31.75	107.6	1/3.75	44.2	16.75	89.3	46	74.9	79.5	94.1	96.8	87.4		
233.17/6	89.3	19.35	83.2	55.00	100.0	33.25	112.5	1/0.75	35.8	16.875	90.0	47	76.6	79	93.5	98.1	88.4		
234.61/-	89.5	20.65	88.8	54.50	99.1	33.00	111.9	-19.375	26.3	16.875	90.0	47	76.6	74.25	87.9	98.7	90.1		
230.13/-	88.1	21.55	92.7	54.25	98.6	32.25	109.3	-19	25.3	16.625	88.7	48.25	78.6	78.25	92.6	98.1	90.0		
218.8/6	83.4	21.35	91.8	55.50	100.9	31.75	107.6	-19.25	26.0	15.75	84.0	49	79.8	73.25	86.7	98.7	88.3		
211.19/-	80.9	21.75	93.5	53.00	96.4	31.25	105.9	-19.25	26.0	15.50	82.7	49.875	81.3	71.25	84.3	95.5	86.8		
211.18/-	80.9	19.30	83.0	51.75	94.1	30.00	101.7	-19.25	26.0	16.00	85.3	51.875	84.5	67.75	80.1	92.9	85.0		
214.7/6	81.9	18.55	79.8	47.00	85.5	29.00	98.3	-18.5	23.9	15.875	84.7	52.75	86.0	70.25	83.1	93.5	85.1		
221.19/-	84.8	19.45	83.7	46.25	84.1	27.25	92.4	-18.8	24.7	14.625	78.0	53	86.4	73	86.4	94.2	85.1		
232.10/6	88.8	19.90	88.6	47.25	85.9	27.50	93.2	-18.625	24.2	14.00	74.7	53	86.4	75.75	89.6	95.5	85.5		
228.8/6	87.2	20.45	85.0	46.25	84.1	28.00	94.9	-18.5	23.9	13.925	74.3	51.75	84.3	76.5	90.5	95.5	85.0		
222.7/6	84.9	20.20	86.9	46.75	85.0	28.75	97.3	-17.75	27.9	13.775	73.5	53.125	86.6	77.25	91.4	94.2	85.5		
223.2/6	85.2	20.05	86.2	45.00	81.8	28.50	96.6	-10.875	30.5	13.625	72.5	54	88.0	74.5	88.2	94.2	85.5		
224.10/-	85.7	20.05	86.2	44.00	80.0	28.00	94.9	-11	30.9	13.375	71.3	54	88.0	74.5	88.0	94.2	85.5		
220.17/6	84.4	20.15	86.7	—	—	—	—	-11.25	35.1	13.25	70.7	54	88.0	—	—	—	—		

huidige officieele noteringwijze (Jan. 1928). ²⁾ = Matting vóór de invoering van de huidige offic. noteringwijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op ¼ pence. ⁵⁾ 1 Febr. ⁶⁾ 8 Febr. ⁷⁾ 15 Febr. ⁸⁾ 7 Febr. ⁹⁾ 14 Febr.

onbevredigend. De officieele loco-noteering van Superior Santos werd te Rotterdam verhoogd van 64 op 65 ct. per ½ KG., doch die van Robusta bleef onveranderd 54 ct.

Volgens uit Brazilië ontvangen telegram bedroegen de voorraden, in de pakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Palo en Minas Geraes teruggehouden, op 31 Januari 12.279.000 balen tegen 12.966.000 balen op 31 December, hetgeen een vermindering beteekent van 687.000 balen. Daar in de maand Januari uit het binnenland naar de haven van Santos zijn verzonden 843.000 balen, moeten dus in die maand van den loopenden oogst in het binnenland vanuit plantages 156.000 balen zijn aangevoerd.

Een eveneens in de afgelopen week ontvangen telegrafisch bericht vermeldde, dat in den Staat Sao Paulo buitengewoon hevige slagregens waren voorgekomen en dat diensgevolge overstroomingen waren ontstaan, waardoor het spoorwegverkeer werd bemoeilijkt. De aanvoeren in de haven van Santos, die voor de maand Februari op 40.000 balen per dag waren gelimiteerd, zijn dan ook sedert 13 dezer aanmerkelijk kleiner geworden en bedroegen op 14, 15, 16 en 17 dezer resp. slechts 24.000, 20.000, 18.000 en 19.000 balen. Te Santos wordt verwacht, dat de ontwrichting van het verkeer nog eenige dagen duren zal. Dat de koffie-plantages ook zouden geleden hebben, werd niet gezegd en is dus niet waarschijnlijk. Particuliere berichten vermelden daarentegen, dat tot nu toe het weder in de binnenlanden buitengewoon gunstig is geweest voor den volgenden oogst en dat het uitzicht der boomen veelbelovend is.

Uit Columbia komen klachten over droogte, waardoor schade aan den oogst zou zijn toegebracht.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 108/- à 109/- per cvt. en van dito Prime ongeveer 111/- à 112/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 81/9 à 82/9.

Van Robusta op afloading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Februari/Maart verscheping, 46¼ ct.; Palembang Robusta, April/Juni verscheping, 43¼ ct.; Benkoelen Robusta, Februari verscheping, 47 ct.; Mandeheling Robusta, Februari/Maart verscheping, 47¼ ct., alles per ½ KG., cit., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
18 Feb.	\$ 17,03	\$ 16,40	\$ 14,84	\$ 14,31
11 "	" 17,08	" 16,27	" 14,61	" 13,98
4 "	" 16,90	" 16,20	" 14,50	" 13,90
28 Jan.	" 16,45	" 15,74	" 14,22	" 13,62

Rotterdam, 19 Februari 1929.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 1 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
18 Feb. 1929	268.000	29.825	983.000	33.500	5127/128 d.
11 " 1929	316.000	29.625	1.118.000	33.500	563/64 "
4 " 1929	303.000	29.550	990.000	33.500	6 "
18 Feb. 1928	343.000	26.350	883.000	33.000	64/128 "

¹⁾ In Reis.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
16 Feb. 1929 ...	28.000	1.866.000	175.000	5.485.000
16 Feb. 1928 ...	45.000	2.680.000	182.000	6.752.000

THEE.

Waarschijnlijk als gevolg van de disconto-verhooging te Londen tot 5½ pCt., onderging de theemarkt een reactie en kwamen de prijzen op een niveau dat van ½ tot ¼ d. lager was dan dat der vorige week.

De statistische positie van het artikel op de wereldmarkt, blijkende uit den maandstaat over Januari, is niet ongunstig te noemen. De aanvoeren ad 49¼ miljoen lbs. zijn ruim 3 miljoen lbs. lager dan een jaar geleden, de afleveringen ten bedrage van ca. 44½ miljoen lbs. daarentegen zijn — voornamelijk door grotere afleveringen voor uitvoer — bijna een half miljoen lbs. hooger dan in 1928.

De voorraden in entrepôt zijn in de afgelopen maand

Januari toegenomen met ruim 10½ miljoen lbs. tot ca. 251½ miljoen lbs. op ulto. dier maand en staan daarmede ruim 1½ miljoen lbs. beneden het cijfer van 1928, toen die voorraden in Januari toenamen met bijna 14 miljoen lbs. Amsterdam, 18 Februari 1929.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Op de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt viel geen opleving te constateeren en er werden weinig definitieve zaken aangeboden. Van de Northern Range is nagevoeg geen vraag naar tonnage, het is alleen mogelijk, om handige April booten af te sluiten naar U.K. tegen 3/3 tot 3/6 d. per qtr. zwaar graan.

Van St. John was de meeste vraag; voor een spoedorder werd bevracht naar de Middellandsche Zee (niet ten Oosten van West-Italië, Spanje en Noord-Afrika buitengesloten) tegen 20 cents zwaar graan, doch voor begin Maart laden werd slechts 17½ cents betaald. Van de Golf van Mexico gaat niets om, terwijl ook de afladers van den St. Laurens nog steeds een afwachtende houding aannemen.

Voor suiker van West-Indië is eenige vraag, de bevrachters schijnen echter geen haast te hebben met afsluiten. Van Cuba naar U.K./Continent werd een 7700 tonner bevracht voor eerste helft Maart tegen 19/-. Naar kleinere booten bestaat eenige meerdere vraag op basis van 20/- tot 21/- naar U.K./Continent, naar gelang van de grootte, voor Februari/Maart en Maart belading.

Van de Noord Pacific valt geen verbetering in de vraag naar tonnage voor graanladingen te berichten.

De vrachten van La Plata blijven nagenoeg op hetzelfde peil. Voor Februari laden werd bevracht tegen 25/- van Upriver naar U.K./Continent, 24/6 voor Februari/Maart en dezelfde vracht werd voor Maart/April besteed. Een groote boot met Maart belading, werd bevracht van Buenos Aires naar Havre/Rotterdam Range tegen 21/9 en voor dezelfde positie werd een 6900 tonner, 10 pCt., afgesloten van Bahia Blanca naar U.K./Continent tegen 23/6 d.

De salpetervrachtenmarkt bleef zonder eenige vraag naar Europa, noch naar volle ladingen, noch naar lijnbootruimte.

Burma bleef voor het grootste gedeelte der week kalm en de openingsvrachten waren iets lager dan de week tevoren. Een boot met 8/8500 ton lading werd bevracht tegen 27/6 naar Holland direct, 25 Febr./10 Maart. Er was meer interesse voor handige tonnage en een boot van 5800 tons lading 1/11 Maart laden, verkreeg 28/9 naar de Antwerpen/Hamburg Range, terwijl een 5000 tonner voor 1/20 Maart naar Rotterdam direct werd bevracht tegen 28/-.

Van de Donau gaat nog steeds niets om.

Van de Zwarte Zee kan graantonnage geplaatst worden voor Maart laden tegen 13/3 naar het Continent, 13/9 naar U.K. en 15/9 naar Scandinavië, maar er is niet veel vraag daar de bevrachters geen haast maken met charteren.

Op de Engelsche kolenmarkt bleven de vrachten zeer vast. Van Zuid-Wales werd bevracht: naar Havre 3/7½, Lissabon 8/4½, Gibraltar 8/3, West-Italië 9/9, Piraeus 12/6, Port-Said 12/-, Alexandrië 12/-, Las Palmas 9/3, Rio 11/4½, Buenos Aires 12/9 en Rosario 13/6 d.; en van de Oostkust: naar Fredrikstad 6/9, één haven aan de Elbe 4/-, Antwerpen 3/4½, Rouaan 3/10½, Lissabon 9/-, Algiers 9/-, Cannes 11/6, West-Italië 10/- en naar Vragntitza 12/-.

RIJNVAART.

Week van 10 t/m. 16 Februari 1929.

De aanvoeren bleven ongewijzigd. De beschikbare scheepsruimte nam geleidelijk af. Er was matige vraag. De stemming werd ten gevolge van den aanhoudenden winter vaster. Er kwam meer vraag naar lichterruimte, in verband met het sluiten der vaart Vlissingen—Antwerpen. In het begin der week betaalde men voor erts f 1,50 en f 1,70 per last met resp. 4 en 8 losdagen. Deze prijzen liepen op tot f 2,— en f 2,25. Naar den Bovenrijn was de vraag matig. Er werd uitsluitend in daghuur bevracht. Deze huren stegen successievelijk van 3 c. tot 4½ c. per ton. Voor lichterruimte tot 5 c. per ton — voor groote schepen. Bij alle charteringen werd voorts de conditie bedongen, dat het havensleeploon boven normaal tarief vergoed werd. Sleeploon werd wegens gesloten vaart niet genoteerd. Het bedrijf op den geheelen Rijn ligt stil. In de Ruhrhavens werd na 11 Februari geen scheepsruimte meer gecharterd, aangezien de verscheping van kolen werden stopgezet. De laatste vrachtnoteering dateert van 11 Februari en wel voor exportkolen naar Rotterdam Mk. 1,60 per ton op 1,90 M. afladen en eventueel bijladen op waterstand maximum Mk. 1,55 en minimum Mk. 1,05.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - s-Gravenhage - Almelo - Dordrecht - Enschede - Hengelo -
Oldenzaal - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 Januari 1929

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeed	f 571.500,—
Deelneming in de firma B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	" 7.200.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen .... f 9.429.180,01	
waarvoor in geld gestort	7.104.480,01
waarvoor effecten gedeponeed	f 2.324.700,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeed bij bevriende instellingen	" 3.000.000,—
ten eigen gebruik	" 33.814.900,—
	<hr/>
Kassa, Wissels en Coupons	" 39.139.600,—
Salde's bij Bankiers	" 48.774.563,80
Eigen Effecten en Syndicaten	" 28.879.783,64
Prolongatiën gegeven	" 10.469.285,65
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Ort. f 131.835.476,48	" 18.498.575,—
Af: loopende Promessen	" 4.802.000,—
	<hr/>
Voorschotten op Consignatiën	" 127.033.476,48
Gebouwen	" 31.591.534,10
	" 6.104.275,29
	<hr/>
Totaal	f 290.367.073,77

CREDIT

Kapitaal	f 36.000.000,—
Reservefondsen	" 14.500.000,—
Aandeelhouders voor gedeponeede Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f 571.500,—
in Leen-Depot	" 38.568.100,—
	<hr/>
Zieken- en Pensioenfonds	" 39.139.600,—
Deposito's	" 3.520.867,70
Prolongatie-Deposito's	" 74.381.130,49
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen	" 9.922.250,—
Saldi Rekeningen-Courant	" 628.116,78
" " " voor gelden in het Buitenland	f 84.483.946,75
	" 3.763.752,93
	<hr/>
De Nederlandsche Bank	" 88.247.699,68
Te betalen Wissels	" 1.266.096,66
Geaccepteerd door derden	" 15.250.172,79
Diverse Rekeningen	" 3.702.152,29
	" 3.808.987,38
	<hr/>
Totaal	f 290.367.073,77

N.V. MARGARINE UNIE

ROTTERDAM

Maatschappelijk Kapitaal f 350.000.000,—

Uitgifte van f 34.184.000,— Certificaten van Gewone Aandeelen

(in coupures van f 1000,— en f 100,—)
deelende in de winst van 1 Januari 1929 af.

De ondergeteekende bericht, dat uitsluitend voor houders van gewone aandelen en van certificaten van gewone aandelen de inschrijving op bovenstaande certificaten is opengesteld op

DONDERDAG 28 FEBRUARI 1929,
van des voorm. 9 uur tot des nam. 4 uur,

tot den koers van **150 pCt.**,

te ROTTERDAM ten kantore der
ROTTERDAMSCH E BANKVEREENIGING
NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

te AMSTERDAM ten kantore der
ROTTERDAMSCH E BANKVEREENIGING
Heeren PIERSON & Co.
NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ
Heeren MENDELSSOHN & Co. AMSTERDAM

te 'S-GRAVENHAGE ten kantore der
ROTTERDAMSCH E BANKVEREENIGING
NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

te LONDEN ten kantore der
Heeren J. HENRY SCHRÖDER & Co.

op de voorwaarden van het Bericht d.d. 8 Febr. 1929.

Exemplaren van dit Bericht en inschrijvingsbiljetten zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

DE RAAD VAN BESTUUR
DER N.V. MARGARINE UNIE

Rotterdam, 11 Februari 1929.

Leerboek der Organisatie en Techniek
van den Handel voor Handelsscholen

DE GOEDEREN HANDEL

DOOR

J. GROOTEN

Leeraar M.O. Wiskunde en Boekhouden
Dir. der Levensverz. Mij N.O.G., A'dam
en

P. BEISHUIZEN Gzn.

Leeraar aan de Handelsscholen van de
Alg. Winkeliersvereniging, Amsterdam

Deel I f 1.50

Deel II f 1.75

Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt gekocht en geraadpleegd door tienduizende groote firma's over de geheele wereld, en U, wanneer Uw naam daarin opvallend is gedrukt, voortdurend exportaanvragen zult ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen in van alle handelslichamen, welke in Uw artikel belang stellen, zoodat de gelegenheid om het aantal Uwer relaties uit te breiden, voor het grijpen ligt.

Wanneer U Exporteur, Importeur, Fabrikant of Groothandelaar is, moogt U niet nalaten zich ten minste van de uitstekend bekend staande Kelly's Directory op de hoogte te stellen. Vraagt kosteloos prospectus of bezoek van een vertegenwoordiger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOE-
ROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGA-
PORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA